Инсон манфаатлари — олий қадрият

АДОЛАТ

ЎЗБЕКИСТОН «АДОЛАТ» СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ГАЗЕТАСИ

ГАЗЕТА 1995 ЙИЛ 22 ФЕВРАЛДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

2006 ЙИЛ 10 ФЕВРАЛЬ, ЖУМА ● СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА ● № 07 (555) ● E-mail: adolatgazeta@sarkor.uz

Ушбу сонда:

ИЖТИМОИЙ СИЁСИЙ ҲАЁТ
ИЖРОНИНГ СУСТЛИГИГА САБАБ НИМА? бугуннинг гапи — 2

ФОЖИА САБАБЛАРИ АНИҚЛАНДИ фалокатга ёнғин сабабчи
МИЛЛАТ ФИДОЙИСИ Фитратнинг сиёсий ва ҳуқуқий қарашлари — 3

ТАБАССУМ ҚИЛ, ДИЛИНГ ЯЙРАСИН Психолог маслаҳати
ИБН СИНОНИНГ БОЛАЛИГИ Қутлуғ хонадон — 4

Ифтихор

Истиқлолнинг муқаддас рамзи

Саодат ЖАББОРОВА, "Адолат" мухбири

Ўзбекистон истиқлолга эришгач, Президентимизнинг дастлабки Фармонларидан бири мамлакатимиз Бош майдонини Мустақиллик майдони деб номлаш ҳақида эди. Оқилона ва изчил таҳлиллардан сўнг бу ерда 1992 йилда мустақил юрт рамзий тимсоли — Ер шари тасвири ва унда Ўзбекистон харитаси акс этган монумент ўрнатилди. Шундан кейин майдон ва унинг атрофида миллийлик ва замонавийлик уйғунлашган ансамбл барпо этиш ишлари давом этди.

Майдонда ўтган йили қад ростлаган Эзгулик аркаси, унинг устида Ер курраси узра қанот қоқишга шайланган эркин, озод турналар парвози акс этди. Бугун иншоотни кўрган инсон борки, кўз ўнгида ёш мустақил Ўзбекистоннинг жаҳон бўйлаб парвози намоён бўлади. Айниқса, янги оила қураётган ёшларнинг бахтли онлари сайри учун у унутилмас ва бетакрор қадамжога айланди.

Таъкидлаш жоиз, ҳозирда ансамблнинг ажралмас қисмига айланиб улгурган "Бахтиёр она" ҳайкали майдондаги яна муҳташам иншоот — "Мотамсаро она" ҳайкалига сира ўхшамайди. Ахир, тинч, осуда, фаровон ҳаёт кечираётган бахтиёр она уруш деб дилпорасидан жудо бўлган ва бир умр маъюс тортиб қолган ғамгин онага қандай ўхшаши мумкин?! Лекин уларни бирлаштириб турувчи асосий бир мезон бор: ҳар иккалови ҳам ОНА!

Хоҳ у, хоҳ бу онани қадрлаб, эъзозлаб тимсолига рамз ўрнатиш ўзини ҳурмат қилган ва яхши тарбия кўрган ҳар бир киши, ҳар бир фарзанднинг бурчи эканлигини Президентимизнинг нутқларидан ҳам илғаб олиш қийин эмас. Зеро, ҳар бир мамлакатнинг Бош майдони ўз тимсолида халқнинг асрий урф-одатлари, маданияти, қадрияти ва миллий меъморчилик анъаналарини теран акс эттирмоғининг ўзиёқ буюк эзгулик рамзидир.

Айни шу боисдан ҳам Юртбошимизнинг "Мустақиллик ва эзгулик монументи тўғрисида"ги қарори мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида буюк тарихий воқеа бўлиб, "аждодларимиз асрлар давомида орзиқиб кутган ва муттасил интилиб яшаган, бугунги авлодларга насиб этган энг улуғ, энг азиз неъмат бўлмиш истиқлолимизнинг муқаддас рамзи" сифатида "ўзида Мустақиллик ҳайкали ва Бахтиёр она сиймосини мужассам этган янги монументга Мустақиллик ва эзгулик монументи" номи берилди. Бундан буён Республика умумхалқ байрамлари ва давлат миқёсидаги бошқа тантанали маросимлар, Ўзбекистонга чет эл давлатлари раҳбарлари, хорижий делегация вакиллари ташриф буюрганда, шунингдек миллий қадриятларимиз билан боғлиқ муҳим саналар, касб байрамларини нишонлаш каби тантаналарда мазкур монумент пойига гулчамбар қўйиш расмий маросимлари ўтказилади бу ерда.

— Юртимизга ташриф буюргувчи ҳар бир сайёҳга Мустақиллик майдонидаги ўзгаришларни таърифлаб бериш, босиб ўтаётган тараққиёт йўлимизни тушунтириш, шунингдек, ўзининг замонавийлиги билан хориж иншоотларидан ҳеч ҳам қолишмайдиган биноларни томоша қилиш бахтидан нафақат халқимиз, балки хорижий меҳмонлар ҳам баҳраманд бўлиши киши қалбида ўзгача ғурур туйғусини уйғотади, — дейди ёш таржимон Гулшан Эркаева. — Янгидан таъмирланаётган ва барпо этилган иморатларимиз талайгина, бироқ бу Майдоннинг маънавий ва ижтимоий аҳамиятини бугунги кунга келиб барча фуқароларимиз чуқур ҳис қилмоқда. Айниқса, мазкур мажмуа Президентимиз томонидан "Мустақиллик ва эзгулик монументи" деб номланиши ва бу ерда саёҳатчилар учун етарли шарт-шароит яратиб берилиши тўғрисидаги қарори барчани қувонтириб юборди.

— "Бахтиёр она" ҳайкали тимсолида мамлакатдаги барча она ва фарзандларни бугун ҳам, келажакда ҳам бундан-да бахтли қилиш, биз, ёшларнинг эзгу мақсадимиздир, — дейди талаба Қаноат Умрзоқова. — Оналар қачон ўзини бахтли ҳис қилади, қачонки ўз фарзандининг камолини кўрса, унинг бахтиёр эканлигини ҳис қилса. Эҳтимол, шундандирки мен ҳар гал бу ерга келганимда ўз олдимга аниқ мақсадлар қўяман: аъло ўқиш, элга, юртга муносиб фарзанд бўлиш! Ўйлайманки, бундай ҳиссиёт нафақат мени, бу ерга ташриф буюрган ҳар бир юртдошимиз қалбини чўлғаб олади..

Носир ХАЙДАРОВ олган сурат

Олий Мажлисда

Микрокредит — фаровонлик омили

Музаффар АБДУШУКУРОВ, "Адолат" мухбири

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Депутатлар Қонунчилик палатаси Кенгаши томонидан таклиф этилган кун тартибини тасдиқлашди. "Микрокредит ва микрокредит ташкилотлари тўғрисида"ги қонун лойиҳаси ҳақида Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар қўмитасининг аъзоси Шарбат Абдуллаева маъруза қилди.

— Хусусий тадбиркорликни ривожлантириш уларни молиявий қўллаб-қувватлашга боғлиқ, — деди у ўз маърузасида. — Бу эса микрокредитлаш тизимини янада кенгайтиришни талаб этади. Лойиҳанинг қабул қилиниши аҳолининг кенг қатламига хизмат кўрсатишга ихтисослашган микрокредит ташкилотларини тузиш ва улар фаолиятини ривожлантиришда муҳим омил саналади. Шунингдек, ушбу қонун микрокредитлаш билан боғлиқ фаолиятни тартибга солувчи ягона ҳуқуқий базани шакллантиради. Асосийси, микрокредит ташкилотларининг ташкил қилиниши аҳолини иш билан таъминлаш, янги иш ўринларини яратишга асос бўлади.

Муҳокамада таъкидланганидек, ҳозирги вақтда тижорат банклари томонидан микрокредитлар ажратиш кўп сарф-харажатлар, қатор ҳужжатларни расмийлаштиришни талаб этади. Бу эса кам миқдорда пул маблағига эҳтиёж сезган аҳоли қатламларини тўлақонли таъминлашда муайян муаммоларни келтириб чиқаради. Мазкур масалаларни ҳал этишнинг халқаро амалиётда кенг қўлланилаётган йўлларидан бири микрокредитлар ажратишда соддалаштирилган тартибларни қўллайдиган ихтисослашган микрокредит ташкилотларини тузишдан иборат. Ушбу қонун бўйича эндиликда маблағнинг аксарият қисмини микрокредит ташкилотлари беради.

Дунё амалиёти ва мамлакатимизда тўпланган тажрибалар шуни кўрсатадики, микрокредитлардан фойдаланиш учун алоҳида қонун ва дастурлар қабул қилиб, уни ҳаётга кенг жорий этиш янада юқорироқ самара бериши мумкин.

Мазкур қонун лойиҳасининг 17-моддасига кўра микрокредит ташкилотлари исталган ташкилий-ҳуқуқий кўринишда ташкил этилиши мумкин. Узоқ давом этган баҳс-мунозаралардан сўнг депутатлар қонун лойиҳасининг ушбу моддасини қандай ёзилган бўлса шундай таҳрирда қабул қилдилар. Мажлисда қонун лойиҳасининг микрокредит ташкилотларини ташкил этиш ва расмийлаштириш билан боғлиқ қонун-қоидалар ҳам атрофлича кўриб чиқилди.

Шундан сўнг қуйи палата вакиллари кейинги масалага ўтишди. Қонунчилик палатасининг ўтган ҳафтадаги мажлисларида "Ҳакамлик судлари тўғрисида"ги қонун лойиҳаси модда-ма-модда кўриб чиқилган, депутатлар мазкур ҳужжат бўйича ўз таклиф-мулоҳазаларини билдирган эдилар. Шулар асосида лойиҳа янада мукаммаллаштирилди ва навбатдаги мажлис кун тартибига учинчи ўқишда киритилди. Ушбу масала бўйича сўз олган лойиҳа ташаббускорларидан бири, депутат Ойша Охунованинг маълум қилишича, уни учинчи ўқишга тайёрлаш чоғида депутатлардан олинган барча таклифлар бирма-бир таҳлил этилди. Қонун лойиҳасининг айрим моддаларидаги ноаниқликлар ўринли таклифлар асосида бартараф этилди. Депутатлар лойиҳага киритилган янгиликларни яна бир бор кўриб чиқиб, маъқуллашди. Ва уни Сенатга юбориш ҳақидаги қарор тасдиқланди.

Фракция йиғилишларида

Меҳнатнинг энг мақбул шакли

бўлган касаначилик мамлакатимизда ишсизлар сонининг қисқаришига ва иқтисодиётда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ҳажмининг ўсишига, йирик саноат корхоналарининг ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга катта туртки беради

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ўзбекистон "Адолат" СДП фракцияси ташаббуси билан "Касаначилик — халқимизга хос азалий тадбиркорлик шакли" мавзуида амалий семинар бўлиб ўтди. Семинарда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, "Маҳалла" хайрия жамғармаси, Республика Хотин-қизлар қўмитаси ходимлари, Қонунчилик палатаси депутатлари, бир гуруҳ ишбилармонлар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Дилором ТОШМУҲАМЕДОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, "Адолат" СДП фракцияси раҳбари:

— Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Президентимизнинг "Йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасида кооперацияни кенгайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони бунинг яна бир ёрқин намунаси бўлди. Касаначилик билан шуғулланаётганларнинг қонуний асосда ижтимоий муҳофазаси учун имконият яратилди. Касаначилар шу пайтгача фақат кичик корхоналар билан шартнома асосида меҳнат қилган бўлса, энди йирик саноат вакиллари билан ҳам ҳамкорлик қилиш имконига эга бўлди. Бу эса ҳар иккала томон учун ҳам манфаат келтиради.

Давлатимиз раҳбарининг мазкур Фармони жуда муҳим сиёсий аҳамиятга эга. У партиямиз дастурий мақсадларининг энг долзарб йўналишларидан бири — меҳнатга қобилиятли аҳолининг барча тоифаси ва қатламлари бандлигини таъминлашда янги ҳуқуқий ва молиявий-иқтисодий имкониятлар эшигини очиб бермоқда.

(2-бетда ўқинг)

Тадбир

Буюк даҳога эҳтиром

ЎзА

Мамлакатимизда буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 565 йиллиги кенг нишонланмоқда. Шу муносабат билан пойтахтимиздаги Ўзбекистон миллий боғида бўлиб ўтган тадбирда жамоатчилик вакиллари, зиёлилар, талабалар, юртимиздаги дипломатик корпус вакиллари иштирок этди.

Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси, халқ шоири Абдулла Орипов истиқлол йилларида Алишер Навоий даҳосига эҳтиром кўрсатиш, асарларини чуқур ва мукаммал ўрганиш мамлакатимизда давлат сиёсати даражасига кўтарилганини таъкидлади. Зеро, ул зот ўз асарларида тараннум этган эзгу ғоялар мустақил Ватанимизнинг бугунги ҳаёти, озод халқимизнинг истиқболли орзу-мақсадларида ўз ифодасини топмоқда.

Навоийшунос олим Қодиржон Эргашев, Россия Федерациясининг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Фарит Мухаметшин, шоир Мирпўлат Мирзо ва бошқалар Алишер Навоий мероси нафақат халқимиз, бутун башариятнинг бебаҳо маънавий мулкига айланганини қайд этдилар. Айни пайтда улуғ мутафаккир ўз асарларида тараннум этган эзгу ғоялар бутун инсониятни тинчликка, ҳамжиҳатликка даъват этиб келаётир.

Тадбирда буюк шоир асарларидан намуналар янгради. Алишер Навоий ёдгорлиги пойига гуллар қўйилди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.Қосимов, Тошкент шаҳар ҳокими А.Тўхтаев иштирок этди.

* * *

Шу куни пойтахтимиздаги шоир номи билан юритилувчи кўчада - Шоирлар хиёбонида мушоира бўлиб ўтди.

Алишер Навоий ҳазратлари таваллуд кунига бағишланган учрашувлар, анжуман ва кечалар юртимизнинг барча вилоятлари, олий ўқув юртлари, кутубхоналар, маънавият масканларида давом этмоқда.

Навоийшунослар машварати

«Туркистон-пресс»

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Алишер Навоий номидаги тил ва адабиёт институтида Навоий адабий ва илмий меросини ўрганиш масалаларига бағишланган анъанавий илмий анжуман бўлиб ўтди.

Ёзувчилар уюшмаси билан ҳамкорликда ўтказилган мазкур тадбирда навоийшунос олимлар, шоир ва ёзувчилар иштирок этишди. Иштирокчилар буюк мутафаккир шоир ижодининг янги қирраларидан ташқари уни давлатчилик бошқаруви, ижтимоий-сиёсий муаммоларни ҳал этишдаги роли ва ҳаётининг ибратомуз жиҳатларига тўхталишди. Семинарда мутахассислар томонидан навоийшунослик ва унинг долзарб муаммолари ҳам муҳокама этилди. Бу борада кейинги бир йил мобайнида эришилган натижалар сарҳисоб қилиниб, галдаги вазифалар белгилаб олинди.

— Бажаришимиз лозим бўлган вазифалардан иккитасини алоҳида таъкидламоқчи эдим, — дейди профессор Тўра Мирзаев. — Бири Алишер Навоий ва маҳорат масалаларини ўрганиш. Биз Навоийнинг меросини ўрганишда бир қанча натижаларга эга бўлсак-да, унинг санъаткорлигини ҳали тўла ўргана олдик, деб айтолмаймиз. Иккинчиси, Навоий вояга етган муҳит, темурийлар даври адабиёти ўрганилиши керак...

Партия кўзгуси

Ислоҳотлар иштирокчиси

бўлиш, айниқса партия аъзолари бўлган фуқароларнинг фаолиятдаги мезонидир

Комил САХАТОВ, «Адолат» мухбири

«Адолат» СДП Қашқадарё вилоят Кенгашида партия фаоллари йиғилиши бўлиб ўтди. Унда умумпартия конференцияси қарорларининг бажарилиши ҳамда аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва ижтимоий фаоллигини ошириш, жамият ҳаётининг барча жабҳаларида адолат ғояларини қарор топтириш ҳақида сўз борди.

— Фаолият дастуримизнинг битта бўлими аҳолининг ҳуқуқий маданияти фаолиятини юксалтириш жараёнига бағишланган, — деди йиғилишда сўзга чиққан вилоят партия Кенгаши биринчи котиби Абдуқаҳҳор Аҳмедов. — Бугун одамлар тафаккури ва дунёқараши ўзгармоқда, уларнинг сиёсий ва ижтимоий онги ўсиб бормоқда. Бироқ, шунга қарамай, айрим фуқароларимиз ҳамон етарли даражада ҳуқуқий билимга эга эмаслар. Таассуфланарли яна бир жиҳат шуки, ҳамма ҳам ўзининг ҳуқуқий саводхонлигини оширишга, бу борада билим олишга интилаётгани йўқ. Бу эса фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари мансабдор шахслар томонидан бузилиши, камситилишига олиб келаяпти. Ана шуларни ҳисобга олиб, фуқаролар, партиямиз аъзоларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга муносиб улуш қўшишимиз лозим.

Шу ўринда яна бир гап. Ҳозир қишлоқ хўжалигида муҳим тадбир ўтказиляпти: тендер асосида ер ўзининг муносиб эгаларига берилмоқда. Лекин айрим жойларда нохолисликларга ҳам йўл қўйилмоқда. Хўш, бу муҳим тадбирда партиямиз фаолларининг иштироки қай аҳволда? Бирон бир туман Кенгаши котиби тендер комиссияси аъзолигига вакилимиз қўшилсин, деган таклиф билан ҳокимликларга мурожаат этдими? Назаримда, биз бу каби жараёнлардан четда қолмаслигимиз керак.

— Партиямиз сафига қабул қилинаётганларга алоҳида эътибор бериш лозим, — деди Шаҳрисабз туман партия Кенгашининг биринчи котиби Мўмин Азизов. — Чунки улар Фаолият дастуримизда белгиланган мақсад-вазифалардан келиб чиққан ҳолда фаоллик, ташаббускорлик кўрсатиб, ҳуқуқий демократик давлат ва адолатли фуқаролик жамияти қуришга муносиб ҳиссаси қўшишлари даркор. Таклифим — сафимизга вилоятдаги касб-ҳунар коллежларини ҳуқуқшунослик йўналиши бўйича тамомлаётган ёшларни кўпроқ жалб қилсак. Тағин «Ёш адолатчилар» кенгашини ташкил этиш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратишимиз лозим.

Фаоллар йиғилишида гап аҳолининг ижтимоий фаоллиги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш ҳақида борар экан, вилоят прокуратураси коллегияси аъзоси Одил Амирқулов ҳам бу борадаги фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашди:

— Вилоятда ўтган йили 5600 та жиноятчилик ҳаракати рўйхатга олинган. Демоқчиманки, содир этилган ҳар бир жиноят асносида фуқароларнинг ҳуқуқи поймол этилган. Кенг қамровли тарғибот-ташвиқот ишлари туфайли вояга етмаганлар ўртасида жиноятга қўл ураётганлар сони кескин камайди. Бироқ, хотин-қизлар ўртасида бундай нохуш ҳолатлар ҳамон кузатилаяпти. «Адолат» партияси фаоллари ҳуқуқни ҳимоя қилиш идоралари билан ҳамкорликда аниқ режа асосида аҳоли ўртасида кенг тушунтириш ишларини йўлга қўйсалар, фойдадан ҳоли бўлмасди.

Анжуман сўнгида кўрилган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди. Шунингдек, Ҳомийлар ва шифокорлар йили муносабати билан вилоят Кенгашининг аҳоли турмуш даражасини ошириш ҳамда ижтимоий муҳофаза қилишга қаратилган дастури лойиҳаси тасдиқланди.

Саноат хавфсизлиги

ёки хавфли ишлаб чиқариш объектларининг ҳуқуқий мезони муҳокамаси

Давур ЖОЗИЛОВ, "Адолат" мухбири

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида «Адолат» СДП фракциясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Уни фракция раҳбари Дилором Тошмуҳамедова бошқарди. Йиғилишда «Хавфли ишлаб чиқариш объектларининг саноат хавсизлиги тўғрисида»ги биринчи ўқишда киритилаётган қонун лойиҳаси фракция аъзолари томонидан муҳокама этилди.

— Ушбу қонун лойиҳаси хавфли ишлаб чиқариш объектларида аварият содир бўлишини камайтиришга ҳамда ундан фойдаланувчи ташкилотларнинг уни бартараф этиш ва оқибатларини тугатишга тайёргарлигини таъминлашга йўналтирилган, — дейди Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, фракция аъзоси Абдулла Абдуназаров. — Йирик авариялар асосан технология ва меҳнат интизомининг бузилиши, эскирган асбоб-ускуналардан фойдаланиш, уларни ўз вақтида таъмирламаслик, чуқур ўйланмаган лойиҳаларнинг қўлланилиши натижасида келиб чиқмоқда.

(2-бетда ўқинг)

Ўзбек кураши

Боҳир БЕК

Буюк Британиянинг Ситинборн ва Греци
шаҳарларида 29-30 январь кунлари кураш
Каримов" анъанавий халқаро турнири бў
Кураш Халқаро Ассоциацияси (КХА)
мидан жой олган жаҳон ва қитъалар ми
анчагина. Улар орасида 2000 йили
ассоциацияси томонидан асос солин
каси Президентига чуқур эҳтиром си
номи берилган халқаро турнирн
Юртбошимиз номи билан атал
Европада тарғиб этишга катта х
Буюк Британиянинг Ситинбо
ташкил этилган бу галги турни
дан келган қарийб юз наф
ўсмирлар, ёшлар ва қизла
қатор маҳоратли ёшларн
миз Умид Бозоров, мез
Вуд, Том Мэтьюз, Сэм
Пэрри Мортимер, Ри
Ион Карп каби кура
Бинобарин, бугун "
га чиқиб, ўзаро б
бундан-да порл
нуфузли мусоб
жой олишига
Таъкидла

Меҳнатнинг энг мақбул шакли

Мамлакатимизда ишсизлар сони қисқаришига ва иқтисодиётда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ҳажмига, йирик саноат корхоналарининг ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга катта туртки беради

...рабларга кўра, меҳ-
...нг тахминан учдан
...изнинг асосий соҳа-
...ада ишлаш имкония-
...хсий ёрдамчи хўжали-
...сида ҳисобланиб кела-
...п болали оилаларнинг
...ан хотин-қизлар ҳам бор.
...ачилик тури айнан шундай
...қса ногиронлар учун банд-
...ай ва мақбул усулидир. Чу-
...расида ҳам моҳир косиблар,
...лк ҳунармандла-
...иларга корхоналар
...бўйича маҳсулот иш-
...иш ва хизматлар кўрса-
...ашкил этиш учун асбоб-
...жиҳозлар бепул ёки ижа-
...рти билан лизинг асосида
...илмоқда. Бир вақтнинг ўзида
...р мулк учун тўланадиган со-
...иқлардан озод этилган. Қола-
верса, касаначилар фаолияти буюртмачи — корхона қонунчиликда белгиланган тартибда текширилгандагина назорат қилувчи органлар томонидан ўрганилиши мумкинлиги уларнинг эркин иш юритишлари учун етарли шарт-шароит яратади. Энг муҳими, касаначилик фаолиятининг меҳнат стажига кириши, пенсия ёшига етганда давлат томонидан ижтимоий муҳофазаланиши кафолатланган.

Мамлакатимизда касаначиликни ривожлантиришнинг ижтимоий-иқтисодий аҳамияти муҳим масала саналади. Бежиз ушбу соҳага ҳукумат миқёсида эътибор қаратилмаётир. Аввало, бунда ишлаб чиқариш турлари ривожлантирилиб, ихчам ва мураккаб бўлмаган янги технологиялар жорий қилинади. Аҳолининг иш билан бандлиги таъминланиб, молиявий ресурсларнинг кўпайишига ҳамда мамлакат сиёсий-иқтисодий барқарорлигига хизмат қилади.

Қайд этиб ўтилган жиҳатлар нуқтаи-назаридан, «Адолат» СДПси мазкур ишда фақат тарғиботлар иштирокчиси бўлибгина қолмай, ўз кенгашлари, ташкилотлари ва депутатлари билан жойларда фармондан келиб чиқувчи вазифалар ижроси ҳамда унинг амалиётдаги тадбиқини мунтазам назорат қилиб боришни ҳам ўз бурчи деб билади. Яъни, бу ишда бевосита ишлаб чиқариш жамоаларидаги бошланғич партия ташкилотларимиз фаол иштирок этадилар ва ўз жамоаларида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликда касаначилик ривожига кўмаклашадилар.

Айни пайтда партия Сиёсий Кенгаши Ижроия Қўмитаси ва Олий Мажлис Қонунчилик Палатасидаги фракциясидаги депутатларимиз ҳамда барча сафдошларимиздан мавжуд ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва бандлик маҳаллий дастурларига тегишли ўзгартиришлар киритиш юзасидан таклифлар кутади. Аниқроғи, мазкур Фармонни жойларда бажарилиши устидан таъсирчан назорат ўрнатишда, ташаббускор бўлишига умид қилади. Чунки, сир эмас, мамлакатимизда ишсизлик, ишлаб чиқарилган маҳсулотни сотиш, реализация қилиш, хомашё топиш муаммолари йўқ эмас. Агар, Президентимиз фармони ижроси тўла таъминланса, бунга ўхшаш кўплаб муаммоларнинг ечими топилиши, шаксиз.

Яна бир гап: ҳар қандай қонунчилик ҳужжатларида бўлгани каби меҳнат қонунчилигини такомиллаштириш борасида ҳам партиямизнинг Олий Мажлисдаги фракциясидан тортиб, жойлардаги оддий аъзоларимизгача муқобил таклифлар билдириши мумкинлиги қонунчилигимизда кўрсатиб ўтилган.

Мана шу жиҳатдан олганда биз ҳам депутатларимиз орасидан ишчи гуруҳи тузиб, Меҳнат Кодекси, «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги, «Меҳнат муҳофазаси тўғрисида»ги сингари қатор қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш борасида ўз таклифларимизни тайёрлаймиз, албатта.

Рустам ҲАСАНОВ, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси малака ошириш ва қайта тайёрлаш факультети декани:

— Касаначилик уй шароитида қўл меҳнати ёки мураккаб бўлмаган техника, технологиялар асосида ташкил қилинадиган саноат ишлаб чиқариши ва айрим хизматлар кўрсатиш борасидаги иқтисодий муносабатлардир. Аввало, Фармон аҳамиятини, ундан кўзланган мақсадни аҳолига чуқур тушунтириб беришимиз керак. Айрим жойларда ҳатто маҳаллий раҳбарлар унинг мазмун моҳиятини чуқур англаб етмаяпти. Шунинг учун мутахасислар ушбу Фармоннинг жойларда қандай бажарилаётганлиги ҳақида доимий маълумотга эга бўлишлари шарт.

Йирик саноат корхоналари билан касаначилар ўртасида кооперация алоқаларининг мустаҳкамланиши оила бюджети даромадларини оширишдек муҳим муаммони ҳал этади.

Жойларда туман ҳокимлиги маҳалла қўмиталари, фаоллар билан узвий алоқа ўрнатиб, тегишли мутахассисларни жалб қилиш орқали касаначиликни ривожлантириш дастурини ишлаб чиқиш, маҳаллада ишсизлар сонини ва таркибини аниқлаш, уй фонди ва шароитлари имкониятларини ўрганиш муҳимдир.

Мукаррамхон Азимова, "Файз" холдинг компанияси раҳбари, "Адолат" СДП фаоли:

— Дарҳақиқат ,бу Фармон мамлакатимизда ишсизлик, ишлаб чиқарилган маҳсулотни сотиш, реализация қилиш, хомашё топиш каби муаммоларнинг олдини олади. Шунингдек, меҳнатга қобилиятли аҳолини тўлақонли иш билан таъминлаш ва уларга молиявий-иқтисодий имкониятлар очиб беришда катта аҳамиятга эга.

Касаначиларга зарур хом ашё ва материалларни етказиб бериб, оилавий пудратни ривожлантириш, вақтдан унумли фойдаланиш, уй шароитида ишлаб чиқаришни ўзлаштириш имкониятини яратади. Бу ўз навбатида, йирик корхоналар иш самарадорлигини оширишга ёрдам беради. Ёшларни касбий ва маданий камол топишига шароит ҳозирлаб, кишиларнинг меҳнат қилишлари учун қулайлик туғдиради.

Зуҳра БОТИРОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, «Адолат» СДП фракцияси аъзоси:

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасида кооперацияни кенгайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони меҳнатга қобилиятли аҳоли бандлигини таъминлаш борасида янгича мулкий, ҳуқуқий имкониятлар эшигини очди. Чиндан ҳам бугунги бозор иқтисодиёти шароитида меҳнатни айнан шу усулда ташкил этиш — косибчилик ва халқ ҳунармандчилигини ривожлантиришнинг энг қулай ва самарали йўлидир.

Бундоқ олганда касаначиликнинг чиннисозлик, тикувчилик, тўқимачилик, наққошлик, қандолатчилик, этикдўзлик ва бошқа шу каби шакллари азалдан мавжуд. Аждодларимиз орасида бу меҳнат турларининг ўз усталари, устазодалари, чеварлари бўлишган.

Ўзингиз тасаввур қилинг, саноат корхоналари касаначиларни зарур хом ашё, материал билан таъминлайди. Шунда касаначи ўз уйида худди оилавий пудратдек вақтдан унумли фойдаланади. Шу билан бирга хотин-қизларимиз уйда: ҳам ишлаб чиқариш билан шуғулланади, ҳам энг муҳим вазифалардан бири — фарзанд тарбияси билан машғул бўлиш имконига эга.

Корхоналарнинг буюртмалари асосида уйда ишлаётган фуқароларга буюртмачилар томонидан хомашё, материаллар ва яримфабрикатларни етказиб бериш ҳамда буюртма асосида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни сотишни кафолатлашда барқарор шароитлар яратиб берилади. Буюртмалар уйда ишлаётган фуқаролар (касаначилар) томонидан меҳнат шартномаси асосида бажарилади. Корхоналар билан меҳнат шартномаси тузган касаначилар иш билан банд аҳоли тоифасига киради ва уларга меҳнат дафтарчаси берилади, ишлаган вақти меҳнат стажига қўшилиб, пенсиялар ва ижтимоий суғурта бўйича нафақалар олади. Касаначилик меҳнати амалга оширилаётган турар-жойларни яшаш учун мўлжалланмаган жойлар тоифасига ўтказиш талаб этилмайди.

Яна бир қулайлик шундаки, корхона томонидан тузилган меҳнат шартномасига мувофиқ, касаначиларга корхона буюртмаси бўйича ишларни бажариш учун текин фойдаланишга берилган асбоб-ускуна, жиҳоз ва инвентарлар (улардан фойдаланиш даврида) мулк солиғидан озод этилади.

Буларнинг барчаси давлатимиз томонидан фуқароларнинг ижтимоий муҳофазасига қаратилганлигидан далолат.

Қолаверса, мамлакатимиз аҳолисининг касаначилар тоифасига кирувчи қатламлари (айниқса, қишлоқдаги кўп болали оналар, хотин-қизлар, ёшлар, ногиронлар)ни тўлақонли бандлиги масаласини ҳал этиш ва уларнинг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш «Адолат» СДПнинг фаолият дастурида ҳам ўз аксини топган.

Бир сўз билан айтганда, меҳнатнинг касаначилик тури — касаначининг ўзига ҳам, буюртмачи - корхонага ҳам молиявий кўмак.

Шунингдек, анжуманда сўзга чиққанлар касаначиликни ривожлантириш орқали аждодларимиздан мерос бўлиб келаётган косибчилик, зардўзлик, дўппидўзлик, дурадгорлик, темирчилик каби ҳунармандчилик турларини келгуси авлодларга етказиш лозимлигига тўхталиб ўтдилар.

Саноат хавфсизлиги

ёки хавфли ишлаб чиқариш объектларининг ҳуқуқий мезони муҳокамаси

(Давоми. Боши 1-бетда)

Хавфли ишлаб чиқариш объектларида содир бўлаётган ҳодисалар натижасида инсон саломатлиги, атроф-муҳитга етказилаётган зарар ўрнини ҳеч нарса билан тўлдириб бўлмайди. Статистик маълумотларга кўра, 2005-2006 йилларда мамлакатимизда юз берган 13 та авария натижасида 3 миллиард сўмга яқин моддий зарар кўрилган. 676та бахтсиз ҳодиса туфайли 189 киши ҳалок бўлган. Ушбу авариялар ва бахтсиз ҳодисаларнинг кўрсаткичи ҳозирги кунда ҳам юқорилигича сақланиб қолмоқда.

Қонун лойиҳаси муҳокамага киритилишидан мақсад, аввало инсон соғлиғи, унинг хавфсиз меҳнат қилиши ва саноатдаги кенг миқёсли зарарли таъсирлар, аварияларнинг олди олинишини таъминлашдир. Хавфли ишлаб чиқариш объектлари мезонлар асосида таснифларга ажратилиб, унинг тартиби ишлаб чиқилади. Бир сўз билан айтганда, қонун аварияларнинг олдини олиш, жамият ва шахсни хавф-хатардан ҳимоялаш, саноат хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирлари нормаларига қаратилган.

Кун тартибидаги галдаги масалалар, хусусан «Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 1 июнда Женева шаҳрида имзоланган Патент ҳуқуқи тўғрисида Шартномага қўшилиши тўғрисида» ҳамда «Саноат намуналарининг халқаро таснифини таъсис этиш тўғрисидаги Локарно битимига қўшилиши тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунлари лойиҳасини ҳам йиғилиш қатнашчилари муҳокама қилдилар.

Давлат Патент идораси директори ўринбосари В. Ермолаева ўз сўзида миллий патент талабномаларини кўриб чиқиш механизми, уларни рўйхатдан ўтказиш ҳамда электрон ҳужжат кўринишида топшириш амалиёти, тарафларнинг бу борадаги ҳуқуқ ва имкониятлари хусусида тўхталди. Йиғилиш иштирокчилари ҳар иккала ҳужжатга қўшилиш Ўзбекистонда интеллектуал мулк ва ихтироларни ҳимоялаш, улардан фойдаланишнинг қонуний асосларини кенгайтиришга хизмат қилажагини таъкидлаб ўтдилар.

Шу билан бирга фракциянинг 2006 йилга мўлжалланган иш режаси лойиҳаси кўриб чиқилди. Ушбу масала юзасидан Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, фракция аъзоси Собир Турсунов сўзга чиқиб, депутатлар партия ташкилотларининг барча бўғинлари билан ҳамкорликда жойларда амалга оширилиши лозим бўлган ишлар, муаммолар ечимини топишда фаоллик, ташаббускорлик кўрсатишлари ҳақида тўхталиб ўтди. Ҳомийлар ва шифокорлар йилида белгиланган мақсад ва вазифаларнинг бажарилишини таъминлаш, партия Фаолият дастуридан келиб чиққан ҳолда фракция иш режасини янада бойитиш, кенгайтириш ҳақида сўз борди. Айниқса, аёлларни иш билан таъминлаш, уларнинг ижтимоий муҳофазаси ва репродуктив саломатлик масалаларига кўпроқ эътибор қаратилиши фракция аъзолари томонидан таъкидлаб ўтилди.

Бундан ташқари, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, фракция аъзоси Юсибжон Нишонов 2005 йил 2 июнда Перзидентимизнинг "2005/2006 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига қабул тўғрисида "ги қарори ижроси жойларда қандай бажарилганлигини ўрганиб чиқиш таклифини билдирди.

— Қарорда айтилганидек, 2005/2006 ўқув йилида бакалаврлар тайёрлаш бўйича умумий қабул квотаси 51175, шу жумладан 19975 давлат грантлари ва 31200 тўлов-контракт асосида олий таълим муассасалари ва таълим йўналишларига тақсимланиши назарда тутилган, — деди нотиқ ўз сўзида. — Хўш, бу борада олий таълим муассасаларига қабул пайтида белгиланган квоталар тўлиқ бажарилдими? Абитуриентлар, қолаверса ота-оналарда эътирозлар туғилмадими? Шу масалага янада ойдинлик киритиш мақсадида жойларда вазиятни ўрганиб чиқиш мақсадга мувофиқ бўлар эди.

"Таълим тўғрисида"ги Қонунга ўзгартириш ва қўшимчалар Қонунчилик палатаси IV чорак иш режасига киритилиши муносабати билан Кадрлар тайёрлаш миллий Дастурининг II босқич (2001-2005 й.) ҳисобини ҳам, яъни ҳар иккала масала юзасидан Парламент сўрови орқали эшитиш ҳақида сўз борди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, фракция аъзоси Исмоил Саифназаров кўтарилган масалаларни ўрганиб чиқиш учун фракция депутатлари орасидан гуруҳ тузилиши лозимлигини айтиб ўтди. Ушбу билдирилган фикр-мулоҳазалар юзасидан келгуси фракция йиғилишига таклиф киритиладиган бўлди.

Йиғилишда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Нишон туманидаги «Кеш» фермер хўжалиги раҳбари Гулсара опа Ҳалимованинг мавжуд 2 та ишлаб чиқариш цехидан бирида тикувчилик буюмлари (тўн, нимча, белбоғ, кўйлак) тайёрланади. Унда 40 нафарга яқин қишлоқдошлари муқим иш ўринларини топган.

Опа бундан 2 йил олдин Польша ва Германияда бўлиб, хорижий фермер ва тадбиркор аёллар фаолияти билан танишди. Қайтгач, Қашқадарё вилоятида тадбиркорликка мойил аёлларни қўллаб-қувватловчи кредит уюшма тузиш ташаббускори бўлди. Уюшмага лицензия олиниши билан у «Асакабанк» вилоят бошқармасининг ҳамкорига айланди. Ҳозир мазкур уюшмага 100 нафардан ортиқ тадбиркор аёллар аъзо.

«Адолат» нигоҳида

Ҳуқуқбузарларга чора кўрилмоқда

Газетамизнинг 2006 йил 6 январь сонида «Қалбаки маҳсулот» сарлавҳали мақола эълон қилинган эди. Унда «Орзу ош тузи» фирмаси маҳсулотлари айрим «уддабурон»лар томонидан қалбакилаштирилиб, пулланаётгани хусусида фикрлар билдирилганди. Яқинда мақола юзасидан таҳририятимизга Давлат солиқ қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари Э.Гадоев имзоси билан қуйидаги жавоб хати келди. Унда жумладан шундай дейилади:

«Давлат солиқ хизмати органлари томонидан савдо шохобчалари ва бозорларда истеъмолга яроқсиз, инсон саломатлигига зиён етказувчи ош тузи маҳсулотлари сотилишининг олдини олиш ҳамда содир этилаётган ҳуқуқбузарлик ҳолатларини бартараф этиш юзасидан назорат ишлари амалга оширилиб, ҳуқуқбузарларга нисбатан тегишли чоралар кўриб келинмоқда.

«Адолат» газетасининг 2006 йил 6 январ сонида чоп этилган «Қалбаки маҳсулот» номли мақолада келтирилган ҳолатлар ўрганиб чиқилиб, жойларда «Орзу ош тузи» фирмасининг номи билан қалбакилаштирилган, сохта идишларга қадоқланган туз маҳсулотлари сотилишининг олдини олиш юзасидан назорат ишларини янада кучайтириш тўғрисида ҳудудий Давлат солиқ хизмати идораларига 2006 йил 1 февралда топшириқ юборилди.

Давлат солиқ хизмати органлари томонидан «Орзу ош тузи» фирмаси белгиси билан қалбаки туз маҳсулотларини идишларга қадоқлаш, тарқатиш ва сотиш ҳолатларининг олдини олиш юзасидан «Ўздавстандарт» агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг ҳудудий бошқармалари ва Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси билан ҳамкорликда тегишли назорат тадбирлари амалга оширилмоқда».

ТАФАККУР

Фаоллар йиғилиши

Б. РАҲМАТОВ

"Адолат" СДП Тошкент вилояти партия Кенгаши фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда кун тартибидаги асосий масала — Президентимизнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 13 йиллигига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган маърузасидан келиб чиқадиган устувор вазифалар муҳокама қилинди.

Ушбу масала юзасидан вилоят табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси бошланғич партия ташкилоти котиби А. Абдураимов маърузаси тингланди. Маъруза юзасидан бўлиб ўтган музокараларда Чиноз, Тошкент, Қибрай, Қуйичирчиқ туман партия Кенгашлари котиблари Насиба Аҳмедова, Аёзжон Иногомов, Толиб Тўраев, Турсунхўжа Искандаров, фуқаролик жамиятини ўрганиш институти вилоят бўлими катта илмий ходими Мастура Шокирова ва бошқалар сўзга чиқиб, жорий йилнинг "Ҳомийлар ва шифокорлар йили" деб эълон қилинганлиги азалий қадриятларимиз, анъаналаримиз рўёбга чиқишида муҳим омил бўлиб хизмат қилажагини таъкидлаб ўтишди. Шунингдек, нотиқлар Ҳомийлар ва шифокорлар йилида партия аъзолари, фаолларини халқ саломатлигини янада яхшилашга ҳисса қўшиш, боқувчисини йўқотган кексалар ва ногиронлар, кўп болали оилаларга меҳр-мурувват кўрсатишга чақирдилар.

Йиғилишда кўрилган масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Бугуннинг гапи

Ижронинг сустлигига сабаб нима?

Уй-жой мулкдорлари ширкати фаолиятига бир назар

Инобат Эгамқулова,
"Туркистон-пресс"

Ўтган асрнинг охирида бошланган уй-жой хўжалиги ислоҳоти натижасида давлат уй-жой фонди хусусийлаштирилди. Бу эса кўп хонадонли уй-жойларда мулк шаклининг ўзгаришига олиб келди. Мулкчилик муносабатларининг ўзгариши уй-жойни бошқариш ва хизмат кўрсатиш тизимини ҳам янгилаш заруратини келтириб чиқардики, бунинг натижаси ўлароқ уй-жой мулкдорлари ширкатлари (УМШ) юзага келди.

Бугунга келиб, уй-жой мулкдорлари ширкати фаолияти етарли ҳуқуқий асосларга эга. Хусусан, "Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида"ги, "Давлат уй-жой сиёсатининг асослари тўғрисида"ги, "Уй-жой мулкдорлари ширкати тўғрисида"ги қонунлар шулар жумласидандир. 2005 йил февралидаги Президентимизнинг "Уй-жой мулкдорлари ширкатлари фаолиятини такомиллаштириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармойиши мазкур тизим фаолиятининг самарадорлигини янада оширишга хизмат қилиши шубҳасиз.

Эндиликда биргина Тошкент шаҳрида 830 та ширкат ташкил этилган. Улар мавжуд 9 минг 195та кўп қаватли уйларга хизмат кўрсатади.

Албатта, уй-жой бошқарувидаги янги тизимдан дарҳол ижобий натижалар кутиш мантиққа тўғри келмайди. Унинг шаклланиш жараёни фуқаролар, хусусан кўп қаватли уйларда истиқомат қилувчи аҳолининг фаоллигига боғлиқ. Бу борада муайян ижобий ўзгаришлар кўзга ташланаётган бўлса-да, бироқ янги тизим фаолиятини тўла-тўкис эътирофга лойиқ дейиш қийин. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) томонидан ўтказилган мониторинг натижаларида уй-жой мулкдорлари ширкати тизимидаги аҳвол, бу борадаги муаммолар шундоқ кўзга ташланади. Мониторингдан мақсад — уй-жой мулкдорларининг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини таъминлаш бўлиб, тадқиқотлар пойтахтнинг "Усто Зафар", "Яккасарой коммуналчи", "Авлоний коммуналчи" ва "Олмос Лочин" ширкатларида олиб борилди.

Шуни қайд этиш зарурки, уй-жой фонди бошқаруви соҳасида содир бўлган ўзгаришлар кўламига қарамай хонадон эгалари ҳанузгача кўп қаватли уйлардаги умумий мулкка нисбатан ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини яхши билмайдилар, ўзларининг ширкатдаги амалий ролини ҳамда уйга хизмат кўрсатиш сифатига таъсир кўрсатиш имкониятларини тўлиқ англамайдилар. Бу ҳол ширкатларни тузиш юзасидан аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари ўтказилмаганини, уларни бу жараёнга фаол жалб этилмаганини кўрсатади.

Одамлар ўзларини мулк эгаси деб ҳисобламас экан, улар ўз ҳуқуқ ва масъуллигини тўла англаб етмайди. Фуқароларнинг ўз бурчи ва масъулиятини билмаслиги муаммо устига муаммо туғдирадики, бунда бошбошдоқлик юзага келишининг эҳтимоли катта.

Қонунга мувофиқ, уй-жой мулкдорлари ширкати ўз низоми асосида фаолият юритувчи мустақил нотижорат ташкилотдир. УМШ кўп қаватли уйларда умумий мулкнинг сақланиши учун жавоб беради. Мустақил равишда мулкдорларнинг молиявий имкониятларидан келиб чиққан ҳолда мақсадли сарф-харажатлар ҳажмини тасдиқлаш ҳуқуқига эга. Бироқ уй-жой мулкдорлари фаоллигининг сустлиги ўз уйлари учун масъулиятни ўз зиммасига олишга тайёр эмаслигини кўрсатмоқда. Аҳолининг ширкатлар фаолиятидан шикоят қилиши улар устидан давлат ҳокимияти органлари назорат олиб бориши заруратини келтириб чиқармоқда.

Ширкатларнинг муваффақиятли фаолияти нафақат мулкдорлар фаоллиги, балки кўп жиҳатдан бошқарув раисига ҳам боғлиқ. Тумандаги ширкатларнинг айрим бошқарув раислари ташкилий масалалар бўйича тажрибага эга эмас. Бу эса улар раҳбарлик қилаётган ширкатлар фаолиятига салбий таъсир қилмоқда. Битта ширкатнинг таркибига бир қанча уйларнинг бирлаштирилиши ҳам тушунмовчилик келиб чиқишига сабаб бўлаётир. Бундай ширкатларда йиғилган тўловлар техник ҳолатини яхшилаш зарурати туғилган уйлар эҳтиёжига сарфланади. Бу эса собиқ ЖЭК томонидан амалга ошириладиган одатдаги усул. Шу туфайли йирик ширкатларда турли уйлар мулкдорлари манфаатлари тўқнашуви юзага келмоқда. Йирик ширкатларда демократик бошқарувни таъминлаш имкони йўқ ёки бу масалани амалга ошириш жуда мушкул. Кўпчилик хонадон эгалари ширкатларни ўз манфаатлари йўлида ташкил этилган ташкилот деб эмас, балки уларни ЖЭКнинг янги шакли деб тушунмоқда. Қонунда бир неча уйлар мулкдорларини бирлаштирувчи ширкатлар шакли аниқ белгиланмаган. Тажриба эса ширкатнинг ҳажми қанчалик кичик бўлса, унда демократик ўзини ўзи бошқариш ва ширкатлар фаолияти устидан мулкдорлар назорати яхшироқ амалга оширилишини кўрсатмоқда.

Уй-жой мулкдорлари уйларнинг эксплуатация хизматлари учун мажбурий бадалларни ўз вақтида тўламаган ҳолларда ширкатлар даъво аризалар билан судга мурожаат этмоқда. Ваҳоланки, ширкат аъзолари ҳисобот-сайловларда иштирок этмайди. Ҳар қандай қарорни умумий йиғилишда эмас, ижрочи директор ёки бошқарув раисининг ўзи қабул қилиб қўя қолади.

Мониторинг натижалари "Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг қўпол ва мунтазам бузилиши, унинг самарали ижро механизми йўқлиги, ходимларнинг уқувсизлиги ширкатлар фаолиятига салбий таъсир этаётганини кўрсатди. Аҳоли ўртасида тушунтириш ишларининг йўлга қўйилмаганлиги, аъзолар ширкат бошқаруви органлари фаолияти юзасидан назорат олиб бормаслиги оқибатида тизим ўз олдига қўйган вазифани кўнгилдагидек уддалай олмаяпти. Шунингдек, ширкатлар фаолиятида молиявий ошкораликнинг йўқлиги маблағлар мақсадли фойдаланиш назоратини амалга оширишга имконият бермаётир.

Мониторинг жараёнида айрим мулкдорлар ширкатлар фаолиятига бефарқлиги ёки бу институтга ишонмасликлари сабаб сўровда қатнашишдан бош тортишган. Сўровда қатнашганларнинг аксарияти эса юзага келган вазиятни яхши томонга ўзгартириб бўлмайди, деб ҳисоблайди.

Муаммоларни бартараф этиш учун соҳа фаолиятига оид қонунчиликни янада такомиллаштириш, меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларнинг амалий механизмини ишлаб чиқишни тақозо этмоқда. Мониторинг натижалари ширкат ва унинг аъзолари мавқеини мустаҳкамлаш, хусусан, ушбу институтнинг ўз аъзолари, давлат ва нодавлат тузилмалари билан ўзаро муносабат механизмини такомиллаштириш бўйича қонуний чора-тадбирлар кўрилиши зарур, деган хулосага келди. Шунингдек, "Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида"ги қонунга бошқарувчиларни махсус касбга тайёрлаш бўйича модда киритиш жоиз, деб ҳисоблайди. Ширкат ва унинг аъзолари ҳуқуқ ва манфаатларига оид маълумотларни аҳолига етказиш, бу соҳадаги ижобий тажрибаларни оммалаштириш фуқароларнинг бу институтга нисбатан ишончини оширади.

Фаолият

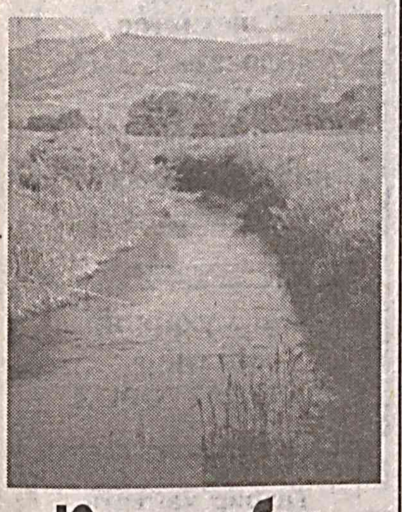

Ютуқлар бор, муаммолар ҳам...

Олим ҲАКИМОВ,
"Адолат" мухбири

Борлиқни сувсиз тасаввур этиб бўлмайди. Ҳозирги кунда дунё миқёсида унинг ҳар бир томчисини тежаш борасида олимлар томонидан хўп ва кўп гапирилмоқда. Қайсидир маънода амалий ишлар ҳам қилинмоқда. Ичимлик суви муаммосининг баъзи жойларда "кенг илдиз отаётган"лиги бор гап. Шундай экан, юқорида айтиб ўтганимиздек, ундан фақат ва фақат оқилона фойдаланмоқ лозим. Хўш, бу борада Самарқанд вилоятида қандай ишлар олиб борилмоқда? Аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш қай аҳволдалиги хусусида вилоят "Сувоқава" бошқармаси директори Қодиржон Тожиевга мурожаат қилдик.

— Айни дамда бошқарма тасарруфида 442 та ер ости қудуғи, 234,1 км. сув узатгич, 2786,3 км. узунликдаги ичимлик суви ва 311,5 км. оқава сув тармоқлари мавжуд, — дейди у, — Аввалги йилларга нисбатан ҳозирда умумий даромад бир неча баробарга ошганлиги соҳада иқтисодий жараёнлар самарали олиб борилаётганлигидан далолат беради.

Лекин шунга қарамай, Лифт, Кимё заводлари, "Алпомиш" акциядорлик жамияти, Иссиқлик манбаи корхонаси, Локомотив депоси, 22-автопарк жамоаси, "Узжелдорпос" каби катта-катта корхоналар сувдан фойдаланиш ҳақини ўз вақтида тўламай келаётганлиги бизни чуқур ўйлантирмоқда.

Вилоятда сув тармоқларини таъмирлаш ишларига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда, яъни ҳозиргача 8,37 км. масофадаги тармоқ буткул қайта қуриб чиқилди. Шахсий уй-жойларга эса 8228 та сув ўлчагич асбоблари ўрнатилди.

Вазирлар Маҳкамасининг "Электр энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб қилиш механизмини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорининг бажарилиши юзасидан ҳам бир қатор ишлар қилинди. Жумладан, ўтган йили йирик сув иншоотлари қўшимча 70дан ортиқ электр ўлчагич асбоблари, 29 та сув насосларининг электроускуналари билан таъминланди. Натижада бир неча минг квт.соат электр энергиясини тежашга эришилди.

Биласизми?

Парламент

...французча сўз бўлиб («parler» — сўзламоқ, сўзлаш), расмий сўзлашиш жойи маъносини англатади.

Парламент биринчи бор XIII асрда Англияда давлат ҳокимиятининг вакиллик органи сифатида вужудга келган. Кейинчалик, XVII-XVIII асрларда бошқа мамлакатларга ёйилган.

Парламент қонун чиқарувчи ҳокимиятни амалга оширади. У қонун бўйича белгиланган сондаги депутатлардан иборат бўлиб, ҳудудий сайлов округлари бўйича, одатда, кўппартиявийлик асосида, белгиланган ёшга тўлган фуқаролардан сайланади.

Парламент давлат, сиёсат, хўжалик, ижтимоий-маданий қурилишнинг энг муҳим масалаларини ҳал қилиш ҳуқуқига эга. У ўз фаолиятида эркин муҳокама қилиш ва ошкора ҳал этиш, қонунчилик, фуқароларни давлат ва жамоат ишларига жалб қилиш, жамоатчилик фикрини доимо ҳисобга олиш қоидаларига асосланади.

Парламент ваколатига мамлакат конституциясини қабул қилиш, унга ўзгартиришлар, қўшимчалар киритиш, ички ва ташқи сиёсатнинг асосий йўналишларини белгилаш, қонун чиқарувчи, ижро этувчи, суд ҳокимиятлари тизимининг ваколатларини аниқлаш, давлат таркибига янги ҳудудларни қабул қилиш ёки улардан давлат таркибидан чиқариш ҳақидаги қарорларни тасдиқлаш, божи, валюта, кредит ишларини қонун йўли билан тартибга солиш, республика чегараларини ўзгартириш, давлат бюджетини қабул қилиш, унинг ижросини назорат этиш, юқори лавозимларга тайинлашлар ва бошқа шу каби ваколатларни амалга ошириш киради.

Қишлоқ хўжалиги

Асл деҳқон

эл дастурхонини тўкин қилади, ўзига ҳам, давлатга ҳам фойда келтиради

Асқар ЖАЛИЛОВ,
Адолат» мухбири

Кармана туманида ерни ҳақиқий эгалари қўлига топшириш мақсадида фермерлик ҳаракатини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлашга эришилмоқда. Ҳозирги пайтда туманда 780 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Туман ҳокимлиги ва фермерлар уюшмаси томонидан уларни минерал ўғит, ёнилғи, техника воситалари ва кредит билан таъминлашга катта ғамхўрлик кўрсатилмоқда.

— Фермерлик — давр талаби, — дейди туман ҳокимининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари Маҳмуд Бобоқулов. — Чунки ерга ҳақиқий эгалик қилган деҳқонгина мўл ҳосил кўтариб, эл дастурхонини тўкин қилади, ўзига ҳам, давлатга ҳам фойда келтиради.

Дарҳақиқат, суҳбатдошимизнинг гапларида жон бор. Ўтган йили туманда 21760 тонна ўрнига 22749 тонна пахта, 22245 тонна ўрнига 30348 тонна буғдой, 77 тонна ўрнига 81,2 тонна пилла ҳосили етиштирилди. Бунда, албатта, фермерларнинг ҳиссаси баракали бўлди. Оддий бир мисол. «Ўзбекистон» ширкат хўжалигида мавжуд 449 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олиниб, давлатга 1352,3 тонна пахта хомашёси етказиб берилди. Даромад эса 406231 минг сўмни ташкил этди. Хўш, фермерлар муваффақиятининг сабаби нимада? Бу саволга суҳбатдошимиз Маҳмуд Бобоқуловнинг ўзи лўнда қилиб жавоб берди:

— Жалоирлик фермерлар ерга меҳр қўйиб меҳнат қилишди. Техника воситалари қувватидан, минерал ўғит ва ёқилғидан самарали фойдаланишди. Энг муҳими, фермерларимиз масъулиятни чуқур ҳис қилган ҳолда ўз билим, маҳорат ва тажрибаларини ишга солишди.

Туманда фақат пахтачиликдагина эмас, чорвачилик ва боғдорчилик соҳаларида ҳам мақтовга лойиқ ишлар қилинмоқда. Масалан, «Асомбек» фермер хўжалиги асосан чорвачилик билан шуғулланади. 16 бош қорамолга эга бўлган бу хўжалик аъзолари эл дастурхонини гўшт ва сут маҳсулотлари билан таъминлаб келишяпти. Туман ҳокимлиги ўтган йили ана шу фермер хўжалигига фаолиятини ривожлантириш учун қўшимча 3 гектар ер ажратиб берди.

«Ақрамова Бабиражаб» фермер хўжалиги аъзолари 6 гектар майдонда боғдорчилик билан шуғулланишади. Улар ўтган йили Навоий шаҳри ва Кармана туманидаги болалар боғчаларига 7 тонна олма етқазиб бериб, бундан 1 миллион 581 минг сўм даромад кўришди. Шу кеча-кундузда фермер хўжалиги далаларида иш қизғин бормоқда. Фермер аъзолари ўтган йили боғдорчиликни янада ривожлантириш мақсадида 700 туп мевали кўчат ўтқазишди.

Хуллас, туманда паст рентабелли ширкат хўжаликларини босқичма-босқич тугатиш, янги мулкдорлар сафини кенгайтириш борасида зарур чора-тадбирлар олиб борилялти. Бу йил учта ширкат хўжалигидаги экин майдонлари танлов асосида фермерлар ихтиёрига берилди. Бу билан фермерлар сафи қарийб икки бараварга кўпайди. Шубҳа йўқки, рақобат асосида ишга киришаётган фермер хўжаликлари фидокорона меҳнатлари билан мамлакатимиз равнақига муносиб ҳисса қўшадилар.

«03» хизмати

Тиббий хизматдаги транспорт

барча эътибор унинг соз ва қулайлигига қаратилган

Бахтиёр ТОШНАЗАРОВ,
«Адолат» мухбири

Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг махсуслаштирилган автотранспорт корхонаси 1995 йилда ташкил этилган бўлиб, унинг асосий вазифаси пойтахт аҳолисига тез тиббий ёрдам кўрсатишда автоуловларни техник соз ҳолатда узлуксиз етказиб беришдан иборат.

Албатта, бу ўта муҳим вазифа автокорхонанинг ҳар бир ишчи-ходимидан катта масъулият талаб этади. Чунки оғир аҳволдаги беморни техника носозлиги ёки ҳайдовчининг масъулиятсизлиги туфайли ўз вақтида шифохонага етказмаслик салбий оқибатларга олиб келиши тайин. Буни яхши тушунган Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси «03» тез тиббий ёрдам автотранспорт воситаларининг техник соз ва қулайлигига, ишчи-ходимларнинг малакасига алоҳида эътибор қаратиб келмоқда.

Эътироф этиш керакки, кейинги йилларда пойтахт аҳолисига тез тиббий ёрдам кўрсатиш хизмати сифат ва сон жиҳатдан тобора яхшиланиб бораётир. Бу фикримизни қуйидаги рақамлар ҳам иботлаб турибди. Агар корхона илк ташкил топган йили 95 та автомашинани тез тиббий ёрдам хизматига чиқарган бўлса, бугунга келиб бу кўрсаткич 121 тага етказилди. Бу корхона маъмуриятининг омилкорона иш олиб бораётгани ҳамда ишчи-ходимларнинг қўлни-қўлга бериб, ҳамжиҳатликда меҳнат қилаётганининг ёрқин самарасидир.

— Корхонамиз пойтахтдаги 11 та туман соғлиқни сақлаш бўлими, 3 та шаҳар болалар шифохонаси, 9 та туғруқхона, 28 та диспансер, 59 та оилавий поликлиника каби жами 248 та тиббиёт муассасасини автотранспорт хизмати билан таъминлайди, — дейди корхона директори ўринбосари Бахтиёр Пирмуҳамедов. —Техникаларимизнинг асосий қисми «Дамас» амбуланс, «Газель», «ГАЗ-3110» русумли тиббий ёрдам автомашиналаридан иборат. Уларнинг ҳар бири замонавий алоқа воситалари билан таъминланган. Айни пайтда корхонамизда 1101 киши меҳнат қилади.

Бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир корхона ва ташкилотнинг иқтисодий жиҳатдан барқарор, бир маромда ишлаши учун раҳбар ходимларнинг ишбилармонлик билан иш юритишига бевосита боғлиқ. Бу фаолиятимиз мисолида ҳам яққол намоён бўляпти. Корхонамиз раҳбари Баҳодир Тешабоевнинг изланувчанлиги, ташаббускорлиги, жонкуярлиги туфайли йил сайин иқтисодий аҳволимиз яхшиланиб бораяпти. Автотранспорт воситалари доимо техник соз ҳолатда, ҳайдовчиларга қулай шарт-шароит яратиб берилган. Масалан, 2005 йилнинг 11 ойи давомида лицензия асосидаги такси хизматидан 15592,6 минг, шахсий автомобилларни таъмирлашдан 5164,6 минг ҳамда корхона, ташкилотларга транспорт хизмати кўрсатишдан 17109,8 минг, корхонамиз тасарруфидаги бўш майдонлар ижарасидан 10803,5 минг сўм, жами бўлиб 50 миллион 300 минг сўм фойда олдик. Бу маблағлар, албатта, моддий ёрдамга муҳтож ишчи-ходимларимизни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга, корхонани замонавий техника ва асбоб-ускуналар билан таъминлашга сарфланмоқда.

Жорий 2006 йил — Ҳомийлар ва шифокорлар йилида корхона жамоаси аҳолига замонавий тез тиббий хизмат кўрсатишда автотранспорт воситалари билан узлуксиз таъминлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Ана шу эзгу мақсад ва вазифани амалга ошириш учун кўтаринкилик билан меҳнат қилишмоқда.

Сўраган эдингиз

Никоҳ қандай тузилади?

Никоҳ тузиш тартиби ҳамда унга монелик қиладиган жиҳатлар ҳақида маълумот берсангиз.

М. Маматова,
Марҳамат тумани

Фозил ФАРИКОВ,
2-даражали адлия маслаҳатчиси

Оила кодексининг 13-моддасига биноан никоҳ фуқаролик ҳолатини қайд этиш органларида тузилади. Никоҳ тузиш никоҳланувчиларнинг мазкур органларга ариза берганларидан кейин бир ой ўтгач, шахсан уларнинг иштирокида амалга оширилади. Узрли сабаблари бўлган ФҲДЁ органи бир ой ўтгунга қадар никоҳ тузишга рухсат беради. Шунингдек, алоҳида ҳоллар (ҳомиладорлик, бола туғилиши, бир тарафнинг касаллиги ва бошқалар)да никоҳ ариза берилган куни тузилиши мумкин.

Никоҳ тузиш фуқаролик ҳолати далолатномаларини давлат рўйхатидан ўтказиш учун белгиланган тартибда амалга оширилади. ФҲДЁ бўлимлари никоҳни рўйхатга олишни рад этганда, фуқаролар шикоят билан бевосита судга ёки бўйсунишига кўра юқори турувчи органга мурожаат қилиш ҳуқуқига эга. Шу билан бирга Оила кодексининг 16-моддасида никоҳ тузишга монелик қиладиган ҳолатлар кўрсатиб ўтилган. Аниқроғи, лоақал биттаси рўйхатга олинган бошқа никоҳда турган шахслар; насл-насаб шажараси бўйича тўғри туташган қариндошлар – туғишган ва ўгай ака-укалар билан опа-сингиллар ҳамда фарзандликка олувчилар билан фарзандликка олинганлар; руҳият бузилиши (руҳий касаллиги ёки ақли заифлиги) сабабли суд томонидан муомалага лаёқатсиз деб топилган шахслар ўртасида никоҳ тузишга йўл қўйилмайди.

Фуқаролик ҳолати далолатномаларини туман ФҲДЁ бўлимларидан бошқа идоралар ҳам қайд этиши мумкинми?

Г. Нуралиева,
Узун тумани

Оила кодексининг 203-моддасида фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этувчи органлар юзасидан тўлиқ маълумот бериб ўтилган. Унга кўра, фуқаролик ҳолати далолатномалари туман ва шаҳарларда ФҲДЁ бўлимларида қайд этилади. Шаҳарча, қишлоқ ва овулларда эса никоҳ тузишдан ташқари туғилиш, ўлим, никоҳдан ажралиш, оталикни белгилаш — фуқаролар йиғини раислари (оқсоқоллари) томонидан ҳам қайд этилиши мумкин. Фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг фуқаролик ҳолати далолатномаларини рўйхатга олиш борасидаги ҳаракатлари ўзлари жойлашган ҳудудлардаги тегишли ФҲДЁ бўлимларининг назорати остида бўлади.

Мамлакатимизнинг чет элда доимий ёки вақтинча яшовчи фуқароларининг фуқаролик ҳолати далолатномалари консул томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ қайд этилади.

Хориж хабарлари

Ҳамас қайси йўлни танлайди?

А.НАЗАРОВ тайёрлади

25 январь куни Фаластин миллий маъмурияти Қонунчилик кенгаши (парламенти)га ўтган сайловда айирмачи кайфиятидаги ХАМАС ҳаракатининг ғалаба қозониши жаҳон жамоатчилигини ажаблантирди. Ҳозир кўпчиликни қўпорувчилик гуруҳи сифатида қараладиган мазкур ташкилот аъзоларидан таркиб топадиган ҳукумат билан ҳамкорлик қилиш керак ёки йўқлиги ўйлантирмоқда.

Айтиш жоизки, халқаро кузатувчилар Фаластиндаги сайлов жараёни қонунбузарликларсиз ўтганини қайд этди. ИТАР-ТАСС ахборот агентлиги хабар беришича, парламентдаги 132 ўриндан 76 тасини ХАМАС вакиллари банд этган. Мамлакат раҳбари Маҳмуд Аббос етакчилик қилаётган ва узоқ йиллардан буён ҳукумат тепасида турган ФАТХ ҳаракатидан эса 43 депутат сайланган. Шу боис, қонунчиликка мувофиқ, муваффақият қозонган томон вазирлар маҳкамасининг янги таркибини шакллантириш ваколатига эга бўлади.

Тўғрисини айтиш керак, ХАМАС ғалабаси қўшни Исроил, Европа Иттифоқи (ЕИ) ва АҚШ расмийлари учун яхши хабар бўлмади. Расмий Вашингтон ҳукуматни ушбу ғолиб партия шакллантиргудек бўлса, Фаластинга молиявий ёрдам берилмаслигини маълум қилди. ЕИ мамлакатлари ҳам шу йўлни маъқуллади. Исроил бош вазири вазифасини вақтинча ижро этаётган Эхуд Ольмерт эса Фаластинга ҳар ойда кўмак сифатида ажратилаётган 43 миллион АҚШ доллари миқдоридаги маблағни ҳаракатдан тўхтатди. У бундай қарорни яҳудий давлати ўзига нисбатан тайёрланаётган қўпорувчиликларни молиялаштиришга сарфланишини истамаслиги билан изоҳлаган. ХАМАС раҳбариятининг сўзларига қараганда, Исроил томони бераётган пуллар террор учун эмас, балки ижтимоий эҳтиёжларга сарфланади. Бироқ, бу билан Э. Ольмертни ишонтириб бўлмаяпти. ХАМАСнинг Исроил билан курашиш ниятидан қайтмагани бунга бош сабабдир.

Расмий Қуддус ХАМАС тўла қуролсизланиб, Исроил давлатини тан олиб, Фаластин миллий маъмурияти ва Исроил ўртасида эришилган келишувларни тасдиқласа, янги ҳукумат билан ҳамкорлик йўлга қўйилишини эълон қилди. Ғолиб партия эса Э. Ольмертга мустақил Фаластин давлатини 1967 йилгача бўлган чегараларга биноан ташкил этиш эвазига узоқ муддатли сулҳ тузишни таклиф этди. Зиддиятларни ҳал этишнинг ушбу усули Исроил раҳбариятига маъқул келмади. Бироқ, ФАТХ тарихига назар ташланса, мазкур ташкилот ҳам сиёсий мақсадларни амалга оширишда қуролли кураш усулидан фойдаланганидан хабардор бўлиш мумкин. Ўтган асрда айнан шу партия Исроилга қарши олиб борилган жанговар ҳаракатларга раҳбарлик қилган. Бугунги кунга келиб эса ФАТХ мазкур мамлакат билан тинчлик муносабатларини ёқламоқда. ХАМАС ҳам ҳукуматни эгаллагач, шундай йўлдан борадими ёки йўқ? Буни вақт кўрсатади.

Фожиа сабаблари аниқланди

Саудия Арабистонининг Дуба портидан Миср томон ҳаракатланаётган «Салом-98» пароми Қизил денгизда ҳалокатга учраган эди. Қоҳирада ўтган матбуот анжуманида Миср ҳукуматининг расмий вакили Магдий Радийнинг айтишича, сувга ғарқ бўлган кема бортида 1414 йўловчи бўлган. Улардан 244 нафари ҳаётдан кўз юмган ва 780 киши бедарак кетгани аниқланган. Шунингдек, айни вақтга қадар 386 киши қутқариб олинган. Улар мисрлик, саудия арабистонилик, суданлик ҳамда суриялик фуқаролардир. Қидирув ишларида ҳарбий денгиз кучлари ва авиация ҳам иштирок этмоқда.

Текширув хулосаларига кўра, фожиага паромга белгиланганидан кўра кўп юк ортилгани ва бортда электр тармоғидаги қисқа туташувдан юзага келган ёнғин сабаб бўлган. Экипаж аъзоларининг алангани бартараф этишга қаратилган саъй-ҳаракатларига қарамай, у кучайиб, кеманинг бошқа қисмларига ҳам тарқала бошлаган. Ёнғинни ўчиришда экипаж денгиздан насослар ёрдамида олинган сувдан фойдаланган. Натижада борт ичкарисига катта миқдорда сув тўпланиб, керагидан ортиқ юк олган кема бир томонга оғиб, тўнтарилиб кетган.

Кемада қутқарув қайиқларининг йўловчилар учун етарлича бўлмагани туфайли қурбонлар сони кўпайган. Устигаустак, «Салом-98»га тегишли бўлган Мисрнинг «Ас-Салом лин-Нақл ал-Баҳрий» транспорт компанияси хавфсизлик талабларига зид равишда унинг бортида қўшимча палубалар қургани аниқланди.

Тирик қолган йўловчиларнинг сўзларига қараганда, экипаж фавқулодда вазиятда масъулиятсизлик қилган. Кема капитани қоидани бузиб, бортни аввалроқ тарк этган. Шунингдек, денгизчилар ёнғинни ўчиришга халал бермаслиги учун аёллар ва болаларни каюталар (ҳоналар)га қамаб, сўнг уларни чиқариб юборишни унутишган. Паром чўкаётганда, экипаж радиостанция орқали ҳалокатга учраганлик тўғрисидаги сигнални тарқатган. Уни қабул қилган ва воқеа жойига яқинроқ масофада бўлган кемалардан бири эса ёрдамга бориш ўрнига хабарни бошқасига узатиб, ўз йўлидан давом этаверган. Мутахассисларнинг фикрича, «Салом-98» капитани ёнғин кучайиши билан кемани орқага қайтариши шарт эди. Бироқ, у аксинча йўл тутиб, Миср томон сузишда давом этган.

Паромдаги йўловчиларнинг асосий қисмини Саудия Арабистонида ишловчи мисрлик фуқаролар ташкил этган. Шунингдек, унда бошқа мамлакатлар фуқаролари ҳам бўлган. Ҳалок бўлган Миср фуқароларининг қариндошлари норозилик билдириб, «Ас-Салом лин-Нақл ал-Баҳрий» компанияси идорасига ҳужум уюштирди. Полиция уларни тарқатиб юбориш учун кўздан ёш оқизувчи газдан ҳам фойдаланишга мажбур бўлди.

«Ас-Салом лин-Нақл ал-Баҳрий» раҳбари Маҳмуд Исмоил қурбон бўлганларнинг оила аъзоларига 150 минг Миср фунти (26 минг АҚШ доллари) миқдорида моддий ёрдам кўрсатилишини маълум қилди. Бу мамлакат қонунчилигида белгиланган энг катта товон пулидир.

Миллат фидойиси

Фитратнинг сиёсий ва ҳуқуқий қарашлари

Саломат НИЁЗОВА,
Тошкент Давлат
юридик институти ўқитувчиси

Истиқлол халқимизнинг ўз юрти, тили, маданияти, маънавияти, қадриятларини тарихан билиш, аждодларимизнинг юрт қайғуси, Ватан равнақи учун қилган хатти-ҳаракатларини ўрганиш имкониятини берди. Ватан равнақи, юрт қайғуси учун бемисл ишлар қилган миллат фидойиларидан бири Абдурауф Фитратдир.

Улуғ маърифатпарвар адиб Абдурауф Фитратнинг сиёсий ва ҳуқуқий қарашлари ёш бухороликлар партиясининг дастурида ўз ифодасини топган эди. Дастурда жадидларнинг давлатни ислоҳ қилишга доир фикр-мулоҳазалари ифодаланган. Жумладан, мамлакатнинг ички ишларини бошқариш ва тартибга солиш учун ички ишлар вазирлигини таъсис этиш лозимлиги таъкидлаб ўтилган. Унга кўра, Бухоро амирлиги ўнта қўрғонга бўлинади ва ҳар бир қўрғонда қўрғонбеги тайинланади. Қўрғонбеклари, элбегилари ва туман беклари ички ишлар вазири томонидан амирнинг рухсати билан тайинланади. Ушбу дастурда Фитратнинг суд тизимини жорий этишга оид фикрлари ҳам акс этган. Жумладан, Бухорода иккита суд маҳкамаси ташкил этилиши, ҳар бир қўрғон, туман бекларида бевосита адлия вазири томонидан тайинланадиган қозилар бўлиши кўзда тутилган. Ушбу дастурда, шунингдек, полиция вазирлиги, йўллар ва қазиб чиқариш вазирлиги, ташқи ишлар, маориф вазирлигини тузиш ҳам кўзда тутилган эди.

Фитрат ўзининг «Чин севиш», «Ҳинд ихтилочилари» асарларида мустақиллик ғояларини илгари сурган. Давлат арбоби сифатида у 1921 йили халқ маориф нозири, бир йил ўтгач халқ хўжалик кенгашининг раиси, кейинча халқ нозирлар шўросининг муовини, ҳукумат план ва смета ташкилий ҳайъатининг раиси каби лавозимларда фаолият кўрсатган. Фитрат 1918 йили тузган дастур лойиҳасида армия масаласига муҳим эътибор берган эди. Лойиҳада армия сафини, Бухоро ва Россия ҳукуматлари ўртасида тузилган шартномага кўра, 12 мингга етказиш, амир қўшинида ҳукм сурган одатлардан, яъни собиқ жиноятчиларни ёки бирор қарз эвазига армияга олишни бас қилиб, умумий мажбурий хизмат жорий этилиши кўзда тутилганди. Армия сафига чақирилаётганларни тиббиёт кўригидан ўтказиш, 22 ёшга тўлган ёшларни ҳарбий хизматга чақириш, уларни давлат ҳисобидан озиқ-овқат, кийим-кечак ва ойлик маош билан таъминлаб туриш мўлжалланганди.

Фитрат ўзининг «Мусулмонлар ғофил қолманг» сарлавҳали мақоласида ҳар бир фуқаро ўзи мустақил фикрлаб сайловда қатнашиши лозимлигини таъкидлаб шундай ёзган эди: «Яқинда шаҳар думаси очилур. Шаҳар думаси шаҳримизнинг покизалик ва ободлигини, мамлакатимизнинг тараққий ва интизоми, болаларимизнинг тарбияси ва халқимизнинг тинчлиги учун керак бўлган бутун ишларни ўз қўлига олур. Шаҳримизнинг хазинасига киратургон ақчаларни шу йўлларда сарф қилмоқчи бўлур...

Шаҳарнинг қайси қитъасидан касалхоналар қурмоқ керак деб кенгашурлар ва шул тўғрисидаги ишларни «вакиллар кўпчилиги»нинг қарори билан қилмоқчи бўлурлар.

Мана шуларни англагон ҳар жамоат, ҳар миллат шаҳар думасига ўзидан кўпроқ вакил учун тиришадир, думанинг кўпчилигини ўзига олмоқчи бўладур. Ўтган ҳафтадаги «Таҳрир нафус»дан англишилдики, шаҳримизда халқнинг тўртдан учи мусулмон ва тўртдан бири рус, армани ва жуҳуд эканлар... Уларга бир мактаб очилса, бизга уч, уларга бир касалхона очилса, бизларга учтаси очгули, уларга бир пут буғдой керак бўлса, бизга уч пут керакдур.

Шунинг учун бақирибироқ айтаманки, ўз халқларини яна бошқаларнинг аёқлар остида қўймоқчи бўлмаган мусулмонлар! Сайлов куни ғофил қолманглар, кўпчилик бўлиб тиришинглар!»

Фитрат мустақил давлатни барпо этиш, халқ манфаатини ҳимоя қилиш, миллий қадриятларга эътибор бериш, миллий тилда давлат ишларини бошқариш ғояларини илгари сурган эди.

Шунингдек, Фитрат дастурни ёзишда асосий эътиборни қишлоқ хўжалигига, иқтисодий ривожланишга қаратиб, янги ерлар очиш ва шу орқали ерсиз деҳқонларни ер билан таъминлаш лозимлигини уқтиради. Дастурда ер билан таъминлаш ва ерга нисбатан солиқ ундириш тартиби аниқ белгиланиб, шариатда кўзда тутилган солиқлар бекор қилиниши, ҳашарлардан тўғри фойдаланиш кўрсатилган эди. Унда таъкидланишича, солиқ йиғимларида ҳар бир вилоят беш юзта оқсоқолликка бўлиниб, ҳар бирига софдил, ақлли оқсоқоллар сайланиши ва улар ўз қўлларидаги ҳисоб дафтарига кўра солиқни йиғишлари ва бекларга топширишлари таъкидланган. Бундай тартиб-қоида ўз вақтида инсон манфаатларини ҳимоялаш йўлидаги илк ҳаракатлар бўлган.

Фитрат ўз дастурида шаҳарларда тартиб-интизом ўрнатиш, йўл ва кўчаларнинг аҳволини тузатиш, нарх-навони белгилаш, бозорларда олди-сотди қоидаларига риоя қилинишини таъминлаш учун халқ томонидан сайланган вакиллардан иборат маҳаллий кенгашлар тузиш лозимлигини айтиб ўтади. Умуман Марказий Қўмита топшириғига кўра Фитрат ёзган ислоҳот лойиҳасида ҳуқуқий асосга қурилган давлатни жорий қилиш, ўрта асрдан қолган истибдодни янги замон маърифати билан алмаштириш ҳамда меҳнаткашлар оммасининг фаровонлиги ва маданиятининг оширилиши негизида Бухорони иқтисодий, сиёсий ва ҳарбий, ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаш ғояси илгари сурилган эди.

Миллатпарвар адиб Абдурауф Фитрат ўз ҳаёти ва фаолияти давомида халқ манфаати йўлида фидойилик кўрсатди. Унинг чинакам ватанпарварлиги, жонбозлиги барчамиз учун тенгсиз ибрат намунасидир.

ТАФАККУР

СпорТ

Ҳамюртларимиздан умид катта

Эртага Италиянинг Турин шаҳрида XX қишки Олимпиада ўйинлари бошланади. 26 февралгача давом этадиган катта спорт анжуманида дунёнинг 85 та мамлакатидан 2500 нафар спортчи қатнашади. Улар биатлон, бобслей, тоғ чанғи спорти, кёрлинг, конькида учиш, чанғи иккикураши, чанғи пойгаси, чанғида трамплиндан сакраш, чана спорти, скелетон, сноуборд, конькида фигурали учиш, фристайл ва хоккей бўйича баҳс олиб боришади.

Қишки спорт турларининг энг нуфузли мусобақасида юртимиз шарафини тўрт спортчимиз — Анастасия Гимазетдинова, Артём Князев, Марина Аганина ва Қайрат Эрматов ҳимоя қилади.

Улар орасида фигурали учиш устаси Анастасия Гимазетдинова энг тажрибали саналади. Туринда фигурали учиш бўйича яккаликлар ўртасидаги беллашувларда қатнашадиган бу ҳамюртимиз халқаро турнирларда юқори натижаларга эришган.

Фигурали учиш бўйича жуфтликлар ўртасидаги беллашувларда қатнашадиган Марина Аганина ва Артём Князев ҳам маҳорат бобида Анастасия Гимазетдиновадан қолишмайди. Йилдан-йилга маҳоратини чархлаб, тажрибасини ошириб бораётган ҳар икки спортчимиз ўтган йили Осиё чемпионатида ғолиб чиқишган. Улар Олимпиада ўйинларига Россияда тайёргарлик кўриш билан бир қаторда Осиё, Европа ва Америка қитъаларида ўтказилган турнирларда қатнашишган.

Қишки Олимпиада ўйинларининг энг нуфузли мусобақаси — фигурали учиш баҳсларини баҳолаш учун илк маротаба ўзбекистонлик халқаро тоифадаги ҳакам Евгений Рохин ҳакамлар рўйхатига киритилди.

Баҳор БЕК

Ғолиблар аниқланди

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида шахмат бўйича ўтказилган мамлакат чемпионати ниҳоясига етди. Совринли ўринлар ва олий лигада қатнашиш ҳуқуқини берадиган йўлланмалар учун кураш сўнгги турларгача давом этди.

Аёллар ўртасидаги беллашувларда пойтахтлик Муқаддам Шокирова ва фарғоналик Хулкар Тоҳиржонова тўққиз имкониятдан 7,5 тадан очко жамғарди. Қўшимча кўрсаткичларга кўра, Муқаддам Шокирова биринчи ўринни эгаллади. Шунингдек, кучли олтиликдан жой олган Тошкент вилояти вакиласи Севара Юсубалиева, навоийлик Озода Каримова, қашқадарёлик Умида Норшабоева ва самарқандлик Шаҳноза Ҳамроқулова ҳам бу йил мамлакат чемпионатининг олий лигасида иштирок этадиган бўлди.

Эркаклар ўртасидаги беллашувларда чемпионатнинг якуний — 11 тури олдидан бирваракайига 20 нафарга яқин шахматчи олий лигага йўлланмасини қўлга киритиш имкони бор эди. Шунинг учун ҳам мусобақада етакчилик қилиб келаётган шахматчилар учун сўнгги партия анча мураккаб бўлди. Мусобақани муваффақиятли якунлаган уч нафар шахматчи — Соҳиб Жўраев (Самарқанд), Андрей Квон (Тошкент шаҳри) ва Баҳодир Холмирзаев (Наманган) чемпионат якунида саккизтадан очко жамғариб, олий лига йўлланмасига эга бўлди.

Олий лигага чиқиш имконини берадиган тўртинчи ўринга ҳам 7,5 тадан очко тўплаган уч шахматчи — пойтахтлик Евгений Пак, Георгий Ли ҳамда самарқандлик Жўрабек Ҳамроқулов даъвогарлик қилди. Ҳакамлар томонидан қўшимча кўрсаткичлари рақибларига нисбатан юқори, деб топилган Евгений Пак олий лига беллашувларида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Назм

Навоий девонини ўқиб

Шаҳодат УСМОНОВА

Кўзга суртай саҳфаларни — ҳар бири бир гульзор,
Кошки васлидин ҳаётим боғи бўлса навбаҳор.

Шеър сеҳри ичра жоним нотавондур, нотавон,
Куйса куйсун хонумоним — менга чексиз ифтихор.

Мисраларга сочилубдур дурри гавҳар доналар,
Тергали ожиз кўнгул қушида йўқ ҳеч ихтиёр.

Байт аро эсган насимнинг эпкинин гуллар сочар,
Ҳар чечакки, боғи Эрамдин етишгай бир уфор.

Санъатидир мисли найсоннинг зулоли — пуршифо,
Ки кўнгулни яшнатур, кетгуси ҳар қанча ғубор.

Офтоб то сочадур нур — интилар кўкка ниҳол,
Гар булут ёшурса, йиғлар арғувонлар зору зор.

Тун билан қўлда китоби ҳамнафасдур жон ила,
Тонггача кўз ёш тўкармен, топмайин бир дам қарор.

Гар Навоийдек ҳаво бор бўлса даҳри дун аро
Сўлмағайдир сарву сунбул, гул очар доим узор.

Эй Шаҳодат, базми жамшид гар сабоқдин нур талаб,
Ишқу савдо баҳри жавҳар, ўртагай беихтиёр.

Ҳамид НОРҚУЛ

"Алпомиш"ни ўқиб...

Барчинойдай бир ёр кетса бағринг бўлиб,
Кўзларингга соғинтирган ёмғир тўлиб,
Бойчиборни мининг оға, дея кулиб,
Қалдирғочдай синглинг бўлсин, синглинг бўлса.

Ҳаёт сени синай берса синдирай деб,
Тошиб турган туйғуларинг тиндирай деб,
Қўлтиғингдан суяб отга миндирай деб,
Қалдирғочдай синглинг бўлсин, синглинг бўлса.

Қайтиб келсанг ўнгинг келмай бир юмушдан,
Кўнглинг тўлмай қолса баъзан бу турмушдан,
Фарқлай олмай қолсанг гардни гар кумушдан,
Қалдирғочдай синглинг бўлсин, синглинг бўлса.

Излаганда ҳамдард кўпдир, йўлдош кўпдир,
Синашларга бардош бермас ёлғиз чўпдир.
Номардларнинг тўғри гапи асли "хўп"дир,
Қалдирғочдай синглинг бўлсин, синглинг бўлса.

Бу замонда шафқат бўлак, нажот бўлак,
Аслида шу иккисини қўшмоқ керак,
«Алпомиш»ни ўқиб... равшан тортар юрак,
Қалдирғочдай синглинг бўлсин, синглинг бўлса.

Кўзлардаги дунё

Бу Ватанни кўзларимда асраб қўйдим,
Истиқлолда кўз ёриган тонглар учун!
Юрагимда эса бўрон ҳиссин туйдим,
Шиддатидан йўлларимга сачрар учқун.

Не бўлса ҳам бу ҳаётнинг қамчисида,
Яшашим шарт томир отган илдизлардай.
Йўқса Ватан кўз ёшларим томчисида,
Дув тўкилар, саҳар чоғи юлдузлардай.

Бедорлик

Кўзларимдан уйқу қочди. Тун кетди излаб...
Бир-бирига етолмасдан киприклар доғда.
Юлдузларга ғаши келиб олмалар ўзин
Отишади илдизларнинг бағрига боғда.

...Қисматимга айланади энди бедорлик,
Мен қуёшга жой ажратдим, юрагим сендан!
Ёруғликнинг кўзларидан қараб турибди,
Уйғоқларнинг елкасида юксалган Ватан.

Қадамжолар

Қулочга сиғмас тут

Салоҳиддин ИСОМИДДИНОВ,
Китоб тумани

Китобдан Мироқига олиб борадиган йўлнинг ўн иккинчи километридаги Оқсув қишлоғи манбаларда ва расмий ҳужжатларда Хўжа Испароз, деб ёзилади. Қишлоқда XV-XVI асрларга тааллуқли масжид ва қабристон бор. Қишлоқ аҳлининг айтишларича, қабристонда авлиё Шайх Шамсиддин Парранда абадий қўним топган. У кишининг қабрлари зиёратгоҳга айланган.

Илмий манбаларда пири комил Шайх Шамсиддин Парранда ҳақида маълумотлар йўқ, эҳтимол ҳалигача топилмагандир. Аммо Шайхнинг ҳаёти тўғрисида кўплаб ривоятлар бизгача етиб келган. Айтишларича, Шайх Шамсиддин Парранда 1280 йилда таваллуд топган. Насл-насаблари Шайх Тоҳир Овандий авлодларига бориб тақаларкан.

Хўжа Испароз қишлоғининг қоқ ўртасидан Оқсув дарёси оқиб ўтади. Оқсув зиёратига нафақат туман ва вилоятдан, балки қўшни вилоятлардан ҳам келишади, дарёнинг сувидан баҳраманд бўлишади, Шайх Шамсиддин ҳазратларининг қабрини зиёрат қилишади.

Хўжа Испароз қадамжолари қадимшунослар томонидан 1935, 1959 йилларда текшириб кўрилган. Қабристон ҳовлисида узоқ асрларнинг жонли гувоҳи бўлган муқаддас бир тут кўкариб турибди. Ривоят қилишларича, бу тут Шайх Ҳазратларининг ерга суқиб қўйган ҳассасидан униб чиққан ва шунинг учун ҳам Асотут, дейиларкан. Қизиғи шундаки, катта ёшли бундай тутлар республикамизда жуда кам учрайди. Унинг танасига 7-8 кишининг қулочи етмайди. Мутахассисларнинг фикрига қараганда, тут дарахти ўзига намликни тортиб кўҳна ёдгорликларнинг емирилишига йўл қўймас экан.

Психолог маслаҳати

Табассум қил, дилинг яйрасин

Ф.АКРАМОВА,
А.УСМОНХЎЖАЕВ

Халқимизда «Чап ёни билан турган» деган ибора бор. Бу инсоннинг ҳиссий ҳолати, хулқ-атвори ва фаолияти ўртасида чамбарчас алоқа мавжудлигини билдиради. Шунинг учун ҳам киши эрталабданоқ юзидаги уйқудан кейинги ёмон ифодани «ўчирмоғи», унга хушмуомалалик ато этмоғи ниҳоятда муҳимдир. Негаки, юз — бутун организмнинг кўзгуси, шу сабабли биз хўмрайсак, қалбимизга ғубор қўнгандек бўлади, агар жилмайсак ўз-ўзидан енгил тортамиз, гарчи кўнглимизни алам кемираётган бўлса-да, ғам бироз ортга чекинаётганини ҳис қиламиз.

Эрталабки машқ олдидан сизнинг ботиний табассум ҳолатига киришингиз мақсадга мувофиқ. Бу машқни қуйидаги тартибда бажарасиз: қулай ҳолда ўтирасиз, пастки жағингизни эркин ҳолатга киритасиз ва озгина оғзингизни очасиз. Кейин нафас ола бошлайсиз (бироқ чуқур нафас олишга йўл қўймайсиз). Ана шунда бутун вужудингиз нафас олади. Нафас олиш буткул юзаки ҳолат касб этгач, вужудингиз чуқур бўшашганлигини, дам олганлигини сезасиз. Худди ана шу лаҳзада табассумни (юзингизда эмас, ботинингизда) ҳис этишга ҳаракат қилинг. Бу ерда гап лабларингизда зоҳир бўлган жилмайиш ҳақида эмас, балки ботинингизда пайдо бўлган, бутун вужудингизни ёритиб турган кулги тўғрисида бораётир.

Бунга ўзингиз ҳам ишонч ҳосил қилишга уриниб кўринг, зеро, мазкур ҳодисани ифодалаб беришнинг иложи йўқ. Сиз лабларингиз билан эмас, балки ботинингиз билан жилмайсангиз, табассумингиз юмшоқ, ёқимли бўлади: бамисоли ичингизда атиргул очилиб, унинг оромбахш ҳиди бутун вужудингиз бўйлаб таралгандек. Ана шундай табассумни ҳис этар экансиз, сиз бутун кун давомида бахтиёр бўла оласиз. Тағин кун давомида ўз-ўзингизни назорат қилишни унутманг, борди-ю табассумнинг ширин ҳиссиёти вужудингизни тарк этаётганини сезиб қолсангиз (жилмайишнинг ўрнида энди юзингизда норозилик ифодаси пайдо бўлса), ана шу ички табассумни яна «тутиб олишга» уриниб кўринг.

Энди шундай савол туғилади: нима сабабдан бутун кун давомида юзингизда нохушлик, норозилик аломатини зоҳир этиш мумкинмас? Чунки юзида хўмрайиш аломати бўлган одам бамисоли элакка ўхшайди. Ҳаётда юз берган воқеа-ҳодисалар унинг онги орқали «эланиб ташланади», яъни барча яхши аъмоллар «элакдан» ўтиб кетади, ёмонлари эса ушланиб қолади. Бу эса инсоннинг одамови характерини шакллантиришда давом этади.

Кундалик ҳаётда юздаги табассум бошқаларда ҳам табассум уйғотади, кайфиятини яхшилайди. Одамларга хайрихоҳлик билан муносабатда бўлишга, кайфиятни бузишга қодир вазиятларни четлаб ўтишга кўмаклашади.

Табассум қувноқ ҳиссиётни ишга солувчи, воқеликларни кўтаринки руҳ билан қабул қилиш борасидаги ўзига хос ижобий механизм — қувончдир. Қувонч эса, ўз навбатида, инсон руҳиятини келажакка ишонч руҳида тарбиялайди. Руҳияти қувноқлик ҳисси билан суғорилган инсоннинг юз-кўзидан эзгулик нури сочилиб туради. Одатда, бундай одамлар санъат асарлари ва табиат гўзаллигини ниҳоятда теран англайди, фаолияти самарали бўлади.

Агар инсоннинг юзи доимо хўмрайган, бу салбий ифода одатга айланиб қолган бўлса, ҳар куни эрталаб кўзгу қаршисида жилмайишни машқ қилиши лозим. Аста-секин хайрихоҳ юз ифодаси муттасил, доимий аҳамият касб этиб боради. Бунинг натижасида инсонда тетиклик, ҳаётдан мамнунлик кайфияти пайдо бўлади.

Ибн Синонинг болалиги

Мақсуд ҚОРИЕВ

Тарихий қисса

Қутлуғ хонадон

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

Абдуллоҳнинг Афшонадаги хонадони қишлоқнинг энг гавжум маҳалласида жойлашган. Уй ёнида эса катта боғ бор. Ундаги меваларнинг турларини айтмайсизми. Айниқса, ўрик, олма, анжир, анор кўп экилган. Абдуллоҳнинг хонадонига яқин бўлиб қолган хўжандлик Абу Солиҳ деган шоиртабиат киши бор эди. Абу Солиҳ кўп ўқиган, фикр доираси кенг эди. Кўпинча Рудакий, Фирдавсий, Унсурийдан ғазаллар ўқиб, кейин уларнинг мазмунини ўзига хос зукколик билан чиройли таҳлил этарди. Ҳусайн бўлса бир эшитганнинг ўзидаёқ ғазалларни ёдлаб оларди.

Абдуллоҳ маърифатли инсон бўлгани боис Афшонадаги хонадонига эътиборли кишилар, шоиру фозиллар йиғилишар, шунда олам воқеаларидан кўра кўпроқ шеърият ҳақида гап кетарди. Машҳур шоирлар Фирдавсий, Рудакий шеърияти ҳақида мусоҳаба борарди. Бир оқшом шундай йиғинларнинг бирида Умархон деган афшоналик шоир Рудакийдан рубоийлар ўқий бошлади:

Ёнимга келди. Ким? Ёр. Қачон? Вақти саҳар,

Кимдан қўрқиб...

Шунда шоир кейинги бандни ёдидан чиқариб, жим бўлиб қолди. Отасининг бағрида ўтирган Ҳусайн ўрнидан туриб:

Душманидан. Душмани ким? Отаси.

Шундай деди-ю, бироз ўнғайсизланиб отасининг пинжига бекинди. Мажлис аҳли жим бўлиб қолди. Абдуллоҳ ҳайрон: "Улуғ шоирнинг бу шеърини қайдан ўрганибдур деб. Бир томондан хурсанд бўлса, иккинчи томондан хижолат, гўдак бола мазкур шеърни қайда ўқиган, ёдлаган деб.

Мажлис аҳли бараварига: «Офарин!», «Офарин!» деб юборди.

Кейин афшоналик шоир:

Бергани иккита бўса? Қаеридан? Ғунча лабидан.

— Хўш, давомини биласанми, — деб жимгина ўтирган Ҳусайнга мурожаат айлади.

— Қани Ҳусайн буёғи ёдингдами? — деди яна кимдир.

Ҳусайн:

Лабмиди? Асло! Нима эди? Ақиқ.

Қандай эди? Мисли шакар.

Чапак ва олқишлар. Баъзилар ёқасини ушлаб «Астофурулло, астофурулло!» дейишар, кейин Ҳусайнга таҳсинлар ўқишарди.

Абдуллоҳ нима дейишини билмас: «Ҳусайн қандай қилиб Рудакийнинг бу ўйноқи ишқий ғазалини ёдлаб олибдур», деб ҳаяжон ва изтиробда. Хурсанд бўлишини ҳам билмас, уришишни ҳам. Умархон болани яна бир бор синаб кўрмоқчи бўлиб:

— Рудакийнинг яна бошқа бирор ғазалини билурсанми, — деб сўраб қолди.

Ҳусайн дадил ўрнидан туриб, ўқий кетди:

Одамлар қалбининг чароғи билим,

Балодан сақланиш яроғи илм...

— Балли, балли, илоҳо умринг зиёда бўлғай. Аллоҳнинг ўзи қўлласун сени, ёмон кўзлардан асрасун, — деб дуо ижобатга қўл очди.

Энди Абдуллоҳнинг ҳам бироз кўнгли таскин топди. Сўнгги ўқилган сатрлар Ҳусайннинг ёшига ҳам, ўқувига ҳам мос эди. Мажлис аҳли орасидан бир бадавлат бойвачча йигит Ҳусайнга мурожаат этди:

— Айт-чи Ҳусайн, бу шеърларни қайдан эшитгандурсен ёки ҳазрат Рудакий китобидан ўқиганмусен?

— Абу Солиҳ акадан, — деди.

— Ул зот ким эрур?

— Боғимизда ўтин қилаётган саржинчи эрур. Асли Хўжанддан келган, кўп шоирларнинг шеърларини ёддан билур. Шеъриятга ҳаваси зўрдир. Ўзи ҳам ғазаллар битур.

— Шеърни бир ўқиганда ёдлаб олдингму, ё саржинчи сенга сабоқ бердиму?

— Ўқиганда ёдлаб олдим, — деди Ҳусайн бу сафар бироз хижолат чекиб, кейин отасига ер остидан қараб қўйди.

Абдуллоҳ меҳмонларга тушунтира кетди:

— Ҳусайннинг саводини ўзим чиқардим, ҳозир араб тилидаги китобларни бемалол ўқиб, ёза олур. Мактабда «Ҳафтияк»ни ҳам тугатди. Энди «Қуръон»га ўтмоқчи. Менинг ҳисоб-китоб ишларимни ҳам ўғлим олиб бормоқда. Мен унга ишонурмен. Солиқ ишларидан ҳам анчагина бохабар турур, худога шукрким, яқин ёрдамчим бўлиб қолди. Илгари ярим тунга қадар ҳисоб-китоб қилиб, охирига етолмай қийналардим. Ҳусайн ҳинд ҳисобини бироз ўрганиб олгандан сўнг оғиримни енгил айлади.

Шундан кейин мажлис аҳли дуога қўл очдилар.

(Давоми бор)

Замондошларимиз

Хизматига раҳмат, меҳнатидан роҳат

С. КОМИЛОВ

Ҳаётда ўзининг ақл-заковати, меҳр-муруввати, фидойилиги, ҳалол ва камтарлиги билан ибрат кўрсатган инсонлар эл-улуснинг олқишига, эътирофига сазовор бўлади. Қашқадарёлик заҳматкаш олим Салом Ўроқов ана шундай фазилатлар соҳиби.

Салом Ўроқов 1942 йили Қарши туманининг Сахтапиёз қишлоғида таваллуд топди. Қарши Давлат университетида биология фанини пухта эгаллади. Шундан бери олимнинг педагогик фаолияти ана шу қадрдон илм масканида кечаётир.

Салом Ўроқов илмда машаққатлардан чўчимади. 1974 йили номзодлик диссертациясини муваффақиятли ёқлагандан сўнг, ҳозиргача 10 та монография, рисола, услубий қўлланмалар чоп эттирди. 150 га яқин илмий-оммабоп мақолалар эълон қилди. У кишининг саъй-ҳаракатлари билан университетда миллий истиқлол ғоясини ўрганишга бағишланган йирик илмий-амалий конференциялар ташкил этилди, уларда 200 дан ортиқ маърузалар тингланди ва тадбирларда талабалар фаол иштирок этишди.

— Ҳар юракнинг ўз орзуси бўлади, — дейди Салом ака мамнуният билан. — Менинг ягона орзуим истиқлолимизга кўз тегмасин, мустақиллигимиз абадий бўлсин. Шундай улуғ ўзгаришлар даврида кечаётган умримнинг ҳар бир дақиқасидан мамнунман. Боиси, халқимизнинг азалий орзу-истаклари амалга ошаётир. Ёш авлодни маънавий баркамол этиб, Ватанга садоқат руҳида тарбиялашга имкон қадар ҳисса қўшаётганимдан фахрланаман.

Дарҳақиқат, таъкидлаб ўтилганидек, инсон ўзлигини англагани сари юрагида Ватанга бўлган меҳр-муҳаббат туйғуси юксалаверар экан. Буни фидойи замондошимиз С. Ўроқовнинг жонкуярлигида яна бир бор кўрдик. Олимнинг елиб-югуриши натижасида университет тарихий музейи фаолияти анча яхшиланди, «Аждодлар хотираси ёдимизда», «Қатағон қурбонлари» мавзуларига бағишланган бўлимлар янги экспонатлар билан бойитилди. «Ўлкашунослик» тўгараги фаолияти жонланди, талабаларнинг буюк соҳибқирон бобомиз Амир Темур қадамжоларига, Самарқанд, Бухоро ва Хивага саёҳатлари уюштирилмоқда. Бу каби тадбирлар талабаларда аждодларимиз шон-шуҳрати, мустақил Ватанимиз бугунидан фахрланиш туйғуларини жўш урдиради, эртанги кунга ишонч ҳисларини кучайтиради.

Хизматларидан раҳмат, меҳнатидан роҳат топаётган фидойи инсон 40 йиллик илмий педагогик фаолияти давомида республикамиз фани ривожига муносиб улуш қўшиб келмоқда. У ўзининг билимдонлиги, талабчанлиги, ташкилотчи раҳбар сифатидаги салоҳияти боис бир неча бор халқ депутатлари Қарши шаҳар Кенгашига депутат этиб сайланди, эл-юрт ишига камарбасталиги туфайли ҳамкасблари, шогирдлари орасида катта обрў-эътиборга сазовор бўлди. Олимнинг камтарона хизматлари ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган. У «Халқ маорифи аълочиси» унвони, «Олий мактабдаги хизматлари учун», «Олий таълим фидойиси» ва «Ўзбекистон мустақиллигининг 10 йиллиги» нишонлари ҳамда бир қатор фахрий ёрлиқлар билан мукофотланган.

Савоб ишнинг этагидан тутган киши ҳеч қачон кам бўлмайди, дейди халқимиз. Ҳаётининг олтмиш тўртинчи баҳорини қаршилаётган камтарин олим Салом Ўроқов ўз бахтини меҳнатда, фидойиликда топди. Устоз мураббий таълим ва тарбия соҳасидаги фаолиятини ҳали узоқ давом эттириш ниятида. Олим Салом Ўроқовга бундай шарафли фаолиятида асло чарчаманг деб қоламиз.

Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгашининг ижтимоий-сиёсий газетаси

Бош муҳаррир Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Таҳрир ҳайъати
Дилором ТОШМУҲАМЕДОВА, Иқбол МИРЗО, Турсунали ҚЎЗИЕВ, Турғунпўлат ДАМИНОВ, Равшан ҲАЙДАРОВ, Мамазоир ХЎЖАМБЕРДИЕВ, Исмоил САИФНАЗАРОВ, Собир ТУРСУНОВ, Светлана ОРТИҚОВА, Мукаррамхон АЗИМОВА, Жуманиёз АЛИБЕКОВ, Камол АЛЛАЁРОВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Талъат МУРАТОВ

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 016 рақами билан рўйхатга олинган

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар:
Қабулхона — 133-40-86, 136-53-14
Факс — 133-41-89
Котибият — 136-55-96
Сиёсат ва партия ҳаёти бўлими — 133-41-89
Хатлар бўлими — 136-55-64
Маънавият, адабиёт ва санъат бўлими — 136-54-39
Иқтисодиёт ва саноат бўлими — 136-54-39
Маркетинг ва реклама бўлими — 136-55-96

Навбатчи муҳаррир — Д. Жозилов
Навбатчи — Н. Ҳайдаров
Мусаҳҳиҳ — Н. Муҳсимова
Саҳифаловчи — Л. Турсунов

• «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
t — Мазкур белги остида тижорат мақолалари чоп этилади.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма Г— 400
Ҳажми — 2 босма табоқ.
Офсет усулида босилган
Қоғоз бичими А-2.
Адади — 1897

Нашр индекси —100

Ҳафтанинг жума кунлари чиқади.

Босишга топшириш вақти — 20.00
Босишга топширилди —

БОЛАЛИКНИ БОЛАЛИКДА ВОЯГА ЕТКАЗИНГ. *Жан-Жак Руссо*